

Beszámoló
a Magyar Országos Levéltár
2010. évi tevékenységéről

TARTALOM

A) VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	2
B) MŰKÖDÉSI FELTÉTELEK	4
I. A költségvetés	4
II. A levéltár szervezete, a működés személyi feltételei	5
III. Műszaki és informatikai fejlesztés, épület-karbantartás	7
C) SZAKMAI MUNKA	8
I. Illetékességi gyűjtőterületi tevékenység	8
II. Állománygyarapítás	10
III. Állományvédelem	12
1. Általános tevékenység	12
2. Állományellenőrzés	13
3. Biztonsági másolatok készítése (mikrofilmezés, digitalizálás)	13
4. Restaurálás	14
5. Kötészetű segédletkészítés	14
6. Fertőtlenítés	14
IV. Rendezés	14
V. Selejtezés	15
VI. Segédletkészítés	16
VII. Kutató- és ügyfélszolgálat	20
1. Kutatószolgálat	20
2. Ügyfélszolgálat	22
VIII. Kiadványkészítés	22
IX. Közművelődés és tudományos közélet	25
X. Könyvtár	27
XI. Nemzetközi kapcsolatok	28
XII. Képzés és továbbképzés	29
XIII. E-Levéltár projekt	30
XIV. Vezetés, ügyvitel	30

A) VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A Magyar Országos Levéltár (MOL) 2010-ben — számos belső és külső változás közepette, azokra tekintettel — a jóváhagyott éves munkatervének megfelelően, annak teljesítésére törekedve végezte szakmai munkáját.

A levéltár szervezeti kereteit érintette a 2009 nyarán kiadott, majd novemberben megküldött új alapító okirat. Az ebben előírt új Szervezeti és működési szabályzat (SZMSZ) az intézmény élén bekövetkező vezetőváltás miatt fenntartói engedéllyel 2010 februárjában készült el, bár az intézmény státuszának várt megváltozása annak értékelését már nem tette lehetővé. A költségvetési szervek jogállásáról és gazdálkodásáról szóló 2008. évi CV. törvényhez (= státusztörvény) kapcsolódóan a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény (= kulturális törvény, 95/B. §) a MOL kötelező közintézeti besorolását írta elő, ez a státusz a törzskönyvi nyilvántartásba vételről (2010. május 10.) szóló értesítéssel és az új alapító okirat megküldésével májusban vált kézzelfogható tényé. Az új SZMSZ felterjesztése ezt követően 2010 júliusában megtörtént. A státusztörvényt és a kulturális törvény vonatkozó szakaszát 2010. augusztus 15-vel hatályon kívül helyezte az egyes gazdasági és pénzügyi tárgyú törvények megalkotásáról, illetve módosításáról szóló 2010. évi XC. törvény (66. §), így a MOL közintézetként nem működött. Az eredeti jogálláshoz visszatérő új alapító okiratot (2010. november 2.) december 16-án kapta meg a MOL, erre tekintettel az új SZMSZ beküldési határideje 2011. február 1. lett. A levéltár vezető és beosztott munkatársai a mindennapi működés és szakmai munka mellett egész évben foglalkoztak az intézmény jogállásával és szervezeti-működési kereteinek lehetséges kérdéseivel. Ez az egész éves adminisztratív tevékenység — azon túl, hogy a folyamatos várakozásokkal ellentétben ténylegesen nem változott semmi — jelentős mértékben terhelte az intézmény munkatársait, működését, munkahelyi légkörét is.

Az oktatási és kulturális miniszter 2009. november 17-én a hat pályázó közül Reisz T. Csaba addigi általános főigazgató-helyettest bízta meg 2010. január 1.–2014. december 31. közötti időszakra a főigazgatói teendők ellátásával.

Sajnos nem teljes körűen történt meg a maradandó értékű levéltári anyag tervezett átvétele az illetékességi körbe tartozó szervektől, ennek azonban nem a MOL, hanem az iratképző volt az oka. Az állománygyarapodás volumene nem haladta meg a korábbi éveket, az intézményben őrzött levéltári anyag mennyisége 2010 végén megközelítette a 81,5 irat-folyókilométert, azaz 15 év alatt évente átlagosan több mint 1000 iratfolyóméterrel gyarapodtunk, ami előre vetíti a szabad raktárkapacitás közeljövőbeni kimerülését.

Előrehaladt a levéltári anyag feldolgozása, segédlettel történő ellátása.

A Kopint-Datorg Zrt.-vel és Budapest Főváros Levéltárával létrehozott konzorciumban intenzíven folytattuk az „elektronikus levéltár” EU-projekt megvalósítását.

Továbbra is kiemelkedő eredményt értünk el a levéltári anyag digitalizálásában, ráadásul jelentős előrelépést tettünk a belső erőforrások megvalósításával végzett munkák arányának növelése terén. A fenntartó miniszter és minisztérium támogatásával a középkori gyűjtemények digitalizálása és online hozzáférhetővé tétele 2010-ben teljessé vált. A kultúráért felelős miniszter 2010. március 29-én ünnepélyes keretek között indította útjára azt az online adatbázist, amelyben a MOL őrizetében található középkori anyag (Diplomatikai Levéltár) valamennyi darabja előlappal, hátlappal, pecsétekkel elérhető. A nyár folyamán a Diplomatikai Fényképgyűjtemény teljes anyagát, tehát más, hazai és külföldi intézmények középkori Hungarika-anyagáról készített, a MOL-ban fényképeken őrzött okleveles anyag digitalizálását is elvégeztük, majd év végére ugyanabban az online szolgáltatásban elérhetővé tettük. Ezt a szolgáltatást egészíti ki a több mint 140 000 oldalnyi, kétrétegű pdf-formátumú középkoriforrás-publikációk külön adatbázisban létrehozott hozzátétele. NKA-támogatás felhasználásával, közbeszerzés keretében kiválasztott külső vállalkozó bevonásával digitalizáltuk az MSZMP Agitációs Propaganda Osztály és Agitációs Propaganda Bizottság iratanyagának egy részét (62 000 oldal), és az MTI-hez hasonló módon kétrétegű pdf-ben online közzétettük. Ugyanekkor digitalizáltunk 5000 térképszelvényt és a 2006 óta digitalizált térképtári anyag teljes anyagát (több mint 120 000 felvételt) ugyancsak online hozzáférhetővé tettünk. Az MSZMP- és a térképtári anyag online közzétételéhez az NKA támogatást nem biztosított, azt pályázatunkban nem is vállaltuk. A publikáció a MOL célratorő tárgyalási gyakorlatának eredménye. Saját eszközökkel és munkatársakkal folytattuk az 1828. évi országos

összeírás digitalizálását, terveink szerint 2011-re a felvételezés befejeződik; ugyancsak folytattuk és hasonlóan befejezzük a Mária Terézia-féle úrbéri tabellák digitalizálását is. A MOL digitalizálási tevékenységének elismerése is, hogy novemberben alapító tagjai lehettünk a kulturáért felelős államtitkár által kezdeményezett, a Magyar Nemzeti Digitális Archívum létrehozására alakult klaszternek.

Továbbra is sikeresek a 2008-ban bevezetett új típusú közművelődési rendezvényeink, az ún. levéltári éjszakák, amelyek megnyitották a központi épület kapuit az érdeklődők előtt. A 2009. január 22-én ünnepélyes keretek között útjára indított új levéltári honlap tartalmi bővítése és funkcionális fejlesztése folyamatos volt, arra kiemelt feladatként tekintettünk.

A MOL belső szervezeti megerősítésére, valamint a 2011. évi nemzetközi rendezvények levéltárra háruló szervezési elvárásaira tekintettel az intézmény arculatát is igyekeztünk európai minőségben megújítani. Az időtől fogva, hogy a levéltár logót igyekezett alkalmazni, mindig a Bécsi kapu téri épület rosszabb-jobb minőségű grafikáját választották emlémának, ezzel viszont a nem ott dolgozók számára nem biztosították a szervezeti azonosulást. Ráadásul az épület ilyen alkalmazása nem felel meg a modern logókkal szembeni elvárásoknak, hanem pusztán illusztrációként szolgál. Az új logót két körben, a lehető legnagyobb nyilvánosság előtt, előzetes anyagi kötelezettségvállalás nélkül igyekeztünk meghatározni, végül egy nemzetközi viszonylatban is megfelelő új arculatot készítettünk. 2011-től ennek teljes körű bevezetésére és alkalmazására törekszünk.

Az intézmény gazdálkodása a nehézségek ellenére folyamatos volt, likviditási zavar nem fordult elő. A megtakarított személyi költségek átcsoportosításával fedeztük a megnövekedett dologi kiadásokat, ugyanakkor biztosítottuk az év közben fellépő személyi többletkiadásokat: új vezetői pótlékokat, nyelvpótlékokat, tudományos pótlékokat, illetve a Kollektív Szerződésben meghatározott utazásiköltség-hozzájárulást, cafeteria-juttatást, eseti pótlékokat, esetenkénti szociális segélyeket.

Alapos mérlegelést követően már 2008-tól a téli hónapokban visszatértünk a kutatótermek teljes nyitva tartásához, továbbá óbudai részlegünkben heti egy napon eltolt nyitva tartást vezettünk be, ezek az intézkedések kedvező fogadtatásra találtak a kutatóknál, így továbbra is megtartottuk ezt a szolgáltatásbővítést.

Gazdálkodásunkban fontos — bár csökkenő mértékük miatt egyre kisebb — szerepet kaptak a reprográfiai műhely által külföldi megrendelésre végzett munkák bevételei, illetve az NKA-tól és az OKM/NEFMI-től elnyert pályázati támogatások.

Az intézmény működésének komoly, akut gondját — miként ezt az előző években is szóról szóra hasonló módon rögzítettük — az jelentette, hogy az intézmény által használt (részben műemléki) épületek megfelelő tervszerű karbantartására, mindinkább elháríthatatlan felújítására, állományvédelmi szempontú korszerűsítésére változatlanul nem volt pénzügyi fedezet. Ezzel a ténnyel az intézményfenntartónak mielőbb számolnia kell a tervezés, programmeghatározás szintjén, még akkor is, ha láthatóan a költségvetés helyzete jelen pillanatban semmiféle mozgásteret nem enged. Növekvően súlyos terhet jelent, hogy a Hess András tér/Szentháromság téren fekvő II. számú épületben a Magyar Kultúra Alapítvánnyal (MKA) fennálló osztatlan közös tulajdoni, de megosztott kezelői viszony csupán szolgalmi jog keretében biztosítja a levéltár helyiségeinek megközelítését. Az önálló intézményi bejárat kialakítása halaszthatatlan feladat volna. Ez a fenntartó minisztérium különtámogatása nélkül elképzelhetetlen. Az MKA elszámolási vitája miatt a Főtv 2010. március végén kikapcsolta a távfűtést, így munkatársainknak három héten keresztül 11-12 fokos munkaszobákban kellett dolgozniuk. Az MKA szeptemberre a vitás kérdéseket rendezte, így a távfűtés és a melegvíz-szolgáltatás kérdése rendeződött.

Az intézmény szakmai tevékenységét jellemző mutatókból az éves munkaterv összefüggéseiben a következő témacsoportok emelhetők ki:

- Az „elektronikus levéltár” EU-projekt előkészítésével összefüggő feladatok, majd a projekt beindítása;
- Az 1990 előtt keletkezett kormányzati és törvénykezési iratok átvétele, a kormányzati (szervezeti) változások és az iratkezelési ügyek nyomon követése;
- Az e-Archívum rendszer korrekciója, adatainak felülvizsgálata és kiegészítése;
- Levéltári segédletek, hagyományos forrásgyűjtemények és a szakmai folyóiratok (Levéltári Közlemények, Turul, Levéltári Szemle, ArchivNet) összeállítása, kiadása;

- A Diplomatikai Levéltár és Fényképgyűjtemény, a Térképtár, az MSZMP APO és APB anyagának digitalizálása;
- Az intézményi honlappal kapcsolatos tapasztalatok leszűrése, a honlap folyamatos bővítése;
- A megújított levéltári közművelődési tevékenység fenntartása: részvétel a Kulturális Örökség Napjai programjában, a múzeumi majálison és a levéltári „nyitott” napok megrendezése.

Az OKM/NEFMI támogatása segítségével folyamatosan és zavarmentesen üzemeltettük a Családi Emlékezet Programot (csaladfa.emlekezet.hu). A regisztrált felhasználók száma az év végén 45 833 fő (2009: 42 579); 352 711 (2009: 324 330) személy, 364 155 (2009: 341 407) kapcsolat, 11 024 (2009: 10 381) dokumentum van az adatbázisban. A felhasználók a program fejlesztéséhez ötleteiket beszélik meg a fórumon.

A fenntartó által 2010 május elején meghatározott feladatok közül az Állományvédelmi ajánlás szerinti raktárminősítés megvalósítása, valamint a középtávú (2011–2014) stratégiai terv elkészítése 2011 I. félévére húzódik át. A feladatok elmaradásának oka elsősorban az intézményvezetői kapacitás hiánya volt, a szakmai munkák elől a nem szakmai, sokszor adminisztratív vagy más kötelezettségek vették el az időt (a feladatok leosztását a bizonytalan szervezeti helyzet is hátráltatta).

* * *

A fenntartó minisztérium vezetőivel érdemi kapcsolat nem volt, a Közgyűjteményi Főosztály illetékes képviselőivel jól együttműködtünk. A MOL vezető munkatársai szakmai észrevételeikkel segítették a jogalkotást is (szakmai feladatmutatók miniszteri rendelete, 150/1992. kormányrendelet módosításának véleményezése).

Az intézmény biztonsága jó, az együttműködés a Kulturális Örökségvédelmi Kht. képviselőivel zavartalan volt.

Részt vettünk az Országos Közgyűjtemények Szövetsége (OKSZ) munkájában, ez az egyetlen olyan érdekképviseleti formáció, amelyben a MOL intézményként tag. A szakmai véleményünket elsősorban az OKSZ keretein belül és tolmácsolásában tudjuk megjeleníteni a fenntartó és a jogalkotó irányában.

Az érdekképviseletet ellátó reprezentatív szakszervezeti csoporttal és a Közalkalmazotti Tanáccsal — amely év közben megújult, mert a régi lemondott — az intézmény vezetése lehetőségeihez mértén minden előírt témában konzultált és elvégezte a szükséges egyeztetéseket.

A MOL szakmai elismerését, a Pro Archivio Regni-díjat Sipos Antalné főlevéltáros kapta. A kimagasló tudományos tevékenység elismerésére alapított Ember Győző Díjat második alkalommal nem ítélték oda senkinek. 18 (2009: 19) munkatársunk munkáját a főigazgató főtanácsosi (1), tanácsosi (7), főmunkatársi (2), illetve munkatársi (8) címmel ismerte el.

Dr. Fazekas Istvánnak, a bécsi levéltári delegátusnak és dr. Rácz György főosztályvezetőnek szakmai munkája elismeréseként október 23. alkalmából (október 22-én) Pauler Gyula Díjat adományozott dr. Szócs Géza kulturáért felelős államtitkár.

B) MŰKÖDÉSI FELTÉTELEK

I. A költségvetés

A költségvetés eredeti és módosított előirányzata a beszámoló évében csekély mértékben kevesebb volt, mint 2009-ben. A kiadások tervezésénél a legnagyobb körültekintéssel jártunk el, hogy az intézmény likviditását és normális működési feltételeit megőrizzük. A tervezésnél és a felhasználásnál tekintettel kellett lennünk arra is, hogy a 2011. évi költségvetést — a korábbi gyakorlattal ellentétben, amikor novemberben megismertük azt — csak 2011. január 3-án közölte a fenntartó. 2010 II. félévében a fenntartó 3 millió Ft-ot, majd 21 655e forintot zárolt, majd novemberben elvont (1132/2010. /VI. 18./ Korm. határozat).

Az előirányzat 1 011 051e (2009: 1 083 551e; ↓6,69%) forint volt, amihez az előző évi jóváhagyott pénzmaradvány, a működési bevétel és az átvett pénzeszközök társultak. Ily módon az előirányzat 1 258 384e (2009: 1 340 526e; ↓6,13%) forintra módosult. A tényleges teljesítés 1 093 938 (a teljes 86,95%-a) forint volt. Intézményi felújításra és beruházásra az eredeti összeghez (10 500e; 2009:

10 300e Ft) képest megemelt keret (24 247e Ft; 2009: 50 793e Ft; ↓52,26%) állt rendelkezésre, ebből a teljesítés 22 248e (2009: 54 995e) forint volt.

A megtakarításból és a pályázati támogatásból fedeztük az immateriális javak, a számítástechnikai és ügyvitel-technikai eszközök, a restauráló- és reprográfiai gépek, a bútorok és egyéb biztonságtechnikai gépek beszerzését. A dologi kiadások eredeti előirányzata 72 700e (2009: 109 200e; ↓33,42%) Ft-ra csökkent. A módosított előirányzat 301 326e Ft a teljesítés 266 692e Ft, amely a pénzmaradványból, a személyi juttatás és a járulék rovatokról átcsoportosításból, valamint az NKA-pályázatok pótelőirányzataiból növekedhetett meg ilyen mértékben.

A fenntartó által előírt bevétel (80 000e Ft) megegyezett a 2009. évvel, viszont még kisebb arányban sikerült teljesíteni (51,28%), mint a korábbi évben (57,43%).

Kimutatás a 2010. évi főbb előirányzatainak alakulásáról (ezer Ft)

	2009. évi	2010. évi		
	teljesítés	eredeti	módosított	teljesítés
		előirányzat		
Kiadások összesen	1 129 292	1 011 051	1 258 384	1 093 938
Működési kiadások összesen	1 073 180	1 000 551	1 233 834	1 071 690
ebből személyi juttatások	619 854	732 620	739 640	642 789
dologi kiadások	265 022	72 700	301 326	266 692
Felhalmozási kiadások összesen	54 995	10 500	24 247	22 248
intézményi beruházási kiadások	48 306	10 500	23 850	21 851
központi beruházás				
felújítás	4 202			
egyéb	3 604		397	397
Tárgyévi tényleges maradvány	178 477			125 467
Bevételek összesen	1 307 769	1 011 051	1 258 384	1 219 102
Támogatás	1 073 380	931 051	940 155	940 155
Működési bevételek	45 943	80 000	80 000	41 021
Átvett pénzeszközök	86 357		59 752	59 752
működési célra	81 321		59 376	59 376
felhalmozási célra	5 036		376	376
Egyéb bevétel	5 900			
Pénzmaradvány igénybevétele				178 477

A közalkalmazotti továbbképzést a rendelkezésre álló források figyelembevételével folytattuk (vö. a képzés, továbbképzés fejezetet). Gondoskodtunk a Levéltári Szakfelügyelet, a Levéltári Kutatási Kuratórium, a Levéltári Kollégium működtetéséről.

2010-ben 15 NKA-pályázatunk nyert, összesen 36 255 931 Ft értékben (2009: 22 pályázatra 75 331 821 Ft; 2008: 18 pályázatra 46 548e Ft; 2007: 23 pályázatra 107 119 350 Ft), 1 OTKA-pályázat lebonyolítását végeztük (778e Ft). A fenntartó támogatásai jelentős mértékben csökkentek, 3 témára 33 759e Ft-ot biztosított (2009: hat témára 58 433e Ft).

A beszámoló évében a Gazdasági Hivatal vezetője és a munkatársai a nehéz gazdálkodási viszonyok között is felelősségtudattal, magas színvonalon végezték a munkájukat. A belső ellenőri tevékenységet megbízási szerződés keretében külső vállalkozó látta el. A 2010-re tervezett három szabályszerűségi, egy pénzügyi és egy teljesítményellenőrzés megvalósult, a tervezett három rendszervizsgálatból kettő realizálódott, egy elmaradt, helyette egy terven felüli vizsgálat történt. Soronkívüli ellenőrzésre két esetben került sor. A soron kívüli és terven felüli ellenőrzésekre a főigazgatórendeletére alapján került sor.

II. A levéltár szervezete, a működés személyi feltételei

2010-ben folyamatosan arra készült a MOL, hogy szervezetét a főigazgatói pályázatban vázolt és a kinevező miniszter által támogatott elképzelések, továbbá egy időben a közintézeti besorolás alapján átszervezik, így az ideiglenesség és a változásvárás jellemezte az intézményi szervezetet.

2010. április 1-jétől a 2009 tavaszán átszervezéssel létrehozott Biztonsági és üzemeltetési főosztályt a főigazgató megszüntette, visszatérve a 2008 nyarától hatályos SZMSZ szervezeti kereteihez. Ez időtől

kezdve a Biztonsági főosztály az épületfelügyeletet, az intézmény üzemeltetését a korábbi gyakorlatnak megfelelően a Gazdasági Hivatal keretein belül működő Műszaki főosztály végzi.

A főigazgató arra tekintettel, hogy a MOL a közeljövőben közintézeté alakul, továbbá hogy a pályázatában is rögzített szervezeti változások hamarosan bekövetkezhetnek, 2010 januárjában ideiglenes jelleggel megbízta Trostovszky Gabriellát a főigazgató-helyettes I. teendőinek ellátásával. A közintézeti státusz megszüntetését követően a megbízatás betöltésére pályázatot írt ki és a négy jelentkező közül mint egyedül alkalmasat ugyanőt terjesztette fel a fenntartónak. A kultúráért felelős államtitkár formai okokra hivatkozva az intézményvezetői döntést nem támogatta, így azóta is — az új SZMSZ elfogadását követő pályázat eredményes lezárultáig — mb. főigazgató-helyettesként Trostovszky Gabriella irányítja és felügyeli az I–III., VIII–X. főosztályokat.

Dr. Szabó Csaba főigazgató-helyettes II.-t 2010. november 1-jétől megbízták a bécsi Collegium Hungaricum igazgatóhelyettesi, egyúttal a Bécsi Magyar Történeti Intézet igazgatói feladatainak ellátásával, ezért ez időtől kezdve dr. Mikó Zsuzsanna, a VII. főosztály addigi főosztályvezetője mb. főigazgató-helyettes II.-ként irányítja és felügyeli a IV–VII., XV–XVI. főosztályokat — ideiglenes megbízatását legfeljebb az új SZMSZ elfogadását követő pályázat eredményes lezárultáig látja el.

A szakmai munka irányításában és ellenőrzésében jelentősen érezte hatását, hogy — a korábbi pályázatok sikertelensége után végre — 2010 folyamán számos szervezeti egységben történt vezetőváltás. Ideiglenesen megbízott szervezeti egység-vezető volt Bertók Lajos (II. főosztály), dr. Mikó Zsuzsanna, majd Paulik Ágnes (V. főosztály), Trostovszky Gabriella (IX. főosztály). A 2010. augusztus 1-jén vezetői megbízatásának lejártával nyugállományba vonulását megelőző felmentési idejét megkezdő Sipos Antalné helyett dr. Kálniczkyé Katz Veronika lett mb. főosztályvezető. Sikeres pályázatot követően, 2010. október 1-jétől 5 év határozott időtartamra kapott főosztályvezetői megbízást Erdélyi Andrea (II. főosztály), Vass Gergely (IV. főosztály), Soós Viktor Attila (V. főosztály). Dr. Mikó Zsuzsanna mb. főigazgató-helyettes II.-vé előlépése miatt ideiglenes jelleggel főosztályvezetői megbízást kapott dr. Németh László (VII. főosztály). A főosztályvezetők munkáját segítő főosztályvezető-helyettesek lettek Bertók Lajos (II. főosztály), dr. Kálniczkyé Katz Veronika (IV. főosztály), Paulik Ágnes (V. főosztály), Hegedűs István (VII. főosztály).

A XI. és XIII. főosztály irányítását és felügyeletét, valamint a XIV. főosztály közvetlen vezetését a főigazgató látta el.

2009. évi törvénymódosítás következtében 2010. január 1-jétől megszűnt a tudományos és vezetői pótszabadság, továbbá a magasabb vezetők egységesen 35, a vezetők 30 nap szabadságra voltak jogosultak. Ez intézményi szinten 199 napnyi szabadságcsökkenést, tehát tulajdonképpen egy teljes új tudományos státuszt jelenthetne. A vezetők csökkentett szabadsága és a jutalmazás lehetőségének hiánya a vezetői feladatellátás hatékonyságát és motiváltságát jelentősen visszavetheti (a MOL-ban szerencsére ilyet 2010-ben nem tapasztaltunk).

Tervezett állományi létszámunk az előző évvel azonos, 262 fő volt, tartósan betöltetlen 11 álláshely volt. A személyzeti politikában és a távozó munkaerők pótlásában jelentős, szinte megoldhatatlan nehézséget jelentett a 2009. júliusi kormányhatározat, amely gyakorlatilag teljes létszámstopot határozott meg (1127/2009. /VII. 29./ Korm. határozat), ezt az új kormány 2010. június 11-ével helyezte hatályon kívül. Szervezetfejlesztésre csak ezt követően nyílt lehetőség, amely már égetően fontos volt; ugyanakkor a pályázati úton betöltendő álláshelyek meghirdetése és a pályázattal járó eljárás jelentős idő- és munkaigényes feladatot jelentett. Az év folyamán 23 (2009: 23) fővel létesítettünk közalkalmazotti jogviszonyt és 17 fő munkaviszonya szűnt vagy szűnik meg (2009: 34; 2011-re áthúzódóan 2 fő, 1 fő próbaidő alatt, 7 fő felmentéssel /nyugállományba vonult/, 3 fő közös megegyezéssel, 4 fő határozott idejű szerződése lejárt, áthelyezéssel nem távozott senki).

Az év folyamán a kötelező illetményemeléseket végrehajtottuk, biztosítottuk az újonnan felmerülő (nyelv- és tudományos) pótlékigények kifizetését (összes pótlék 2010: 76 883e Ft; 2009: 70 287e Ft, 2008: 76 365e Ft). Ezzel, illetve a keresetkiegészítéssel (27 231e Ft) az egy főre jutó átlagkereset 179 393 Ft/hó-ra csökkent (2009: 184 781 Ft/hó; 2008: 192 893 Ft/hó; 2007: 182 723 Ft/hó; 2006: 179 400 Ft/hó; 2005: 184 300 Ft/hó; 2004: 171 100 Ft) , ez 1,55%-kal kevesebb az előző évhez képest. (2008-ban 5,56%-os növekedés volt). Ez azt is jelenti, hogy az idősebb, magasabb jövedelmű munkatársak aránya csökkent.

Munkatársaink jelentős részének alapilletménye meghaladja az érvényes bértáblában meghatározott garantált összeget, ám újonnan belépő munkatársaink esetében ezt már mind kevésbé tudjuk megtenni. 2010-ben a dolgozók többletmunkájának elismerésére sem volt már lehetőségünk, gyakorlatilag nem fizettünk jutalmat, a teljesítmény elismerésének és ösztönzésének ezen módja kikerült a vezetői eszköztárból (a 1132/2010. /VI. 18./ Korm. határozat felfüggesztette a jutalom és más jutalmazási jellegű juttatások kifizetését, és ennek alapján zárolták a még fel nem használt jutalmazási keretet). A 2010. évi pótlékalap változatlanul 20 000 Ft/hó/fő volt. Vezetői pótlékot 26 fő (2009: 27), címpótlékot 71 (2009: 72; 2008: 54; 2007: 59; 2006: 66) fő, tudományos pótlékot 88 (2009: 82; 2008: 88; 2007: 90; 2006: 91) fő, nyelvpótlékot 74 (2009: 61; 2008: 63; 2007: 51; 2006: 64) fő, egészségkockázati pótlékot 160 (2009: 159; 2008: 168; 2007: 156; 2006: 166) fő, egyéb feltételtől függő (3 pénzkezelési, 6 műszak) pótlékot 9 fő kapott. A bérmegetakarítást folyamatosan a dologi kiadások fedezésére csoportosítottuk át.

Személyhez kapcsolódó költségtérítésként, adómentes juttatásként a törvényben előírt útiköltség-térítést (5 828e Ft, havonta átlagosan 486e Ft), valamint 40 000 Ft temetési segélyt (9 alkalom, összesen 360e Ft) és 1 alkalommal intézeti segélyt (20 000 Ft) tudtunk biztosítani. Sajnálatos, hogy születési segélyt jogalap híján nem állt módunkban adni.

2009-ben 90 000 Ft/fő étkezési utalványt, továbbá az iskolás gyermekeket nevelők számára 12 000 Ft/gyermek iskolakezdési támogatást nyújtottunk. 2010-ben kísérletképpen bevezettük a választható Cafeteria-juttatást, vagyis azt a lehetőséget, hogy a munkatársak maguk döntsék el, hogy az így adható támogatást milyen formában kérik. A cafeteria összege a teljes munkaidőre és egész évre nettó 120 000 Ft (bruttó 150 000 Ft) volt, ez intézményi szinten 26 657 300 Ft nettó összeggel terhelte az intézményi költségvetést (de közel a kétszerese lett volna ugyanezt a juttatást bérként kifizetni). A cafeteria 76,74%-a melegítkezési utalvány, 17,29%-a üdülési csekk, 4,34%-a helyi utazási bérlet, 0,82%-a iskolakezdési támogatás, 0,81%-a internetutalvány volt.

III. Műszaki és informatikai fejlesztés, épület-karbantartás

Ebben az évben vásároltunk 17 számítógépet, két notebookot, három nyomtatót és egy projektort. Végrehajtottunk egy viszonylag nagyobb monitorcsere-programot (47 db), hogy a dolgozók ergonomiailag kedvezőbb és energiatakarékosabb eszközt használjanak. Ez tekintélyes selejtezéssel is járt, összesen 21 számítógépet, 92 monitort és sok egyéb más már használhatatlan informatikai eszközt selejteztünk le. A cserék ellenére is növekedett a munkaállomások átlagos életkora 5,7-ről 6 évre, az év végén 189 munkatársunk rendelkezett asztali vagy hordozható számítógéppel, és 19 számítógép állt a kutatók és olvasók szolgálatában — valamennyi számítógép hálózati kapcsolatok kezelésére alkalmas volt. (214 számítógép volt használatban, 16 használaton kívül, átlagos életkoruk 6,04 év; 19 notebook használata mellett 2 volt a használatból kivonva, átlagéletkoruk 4,62 év, szerver és tároló 40 darab volt használatban, átlagéletkoruk 6,9 év). A hardver- és szoftverbeszerzések (licencek), az informatikai szolgáltatások, a szükséges kellékek és szervizelések összesen lényegében változatlan összeget, 24 338e Ft-ot (2009: 25 885e Ft) tettek ki. Ezen belül 17 százalékkal növekedett a javítások költsége az elavult géppark miatt.

Általában elmondható, hogy az évet az erőforrások és a tartalékok kimerülése jellemezte. Nem tudtuk növelni a tárolókapacitást (64 terabájt, TB) sem, így jelentősen csökkent a szabad terület aránya 36-ról 14 százalékra (23 TB-ről 9 TB-re).

Az intézményi beruházások teljes összege 21 851 000 Ft volt, ebből a Bécsi kapu téri épületben a tűzjelző rendszer bővítését, a Dőry Ferenc Törvényszoba és környezetének kialakítását és riasztórendszerének elkészítését, az óbudai épület keringető szivattyúját, számítástechnikai és ügyviteli, állományvédelmi (légállapotmérő) eszközök, állványsor és polcrendszer beszerzését fedeztük.

A Bécsi kapu téri épületben a kisteraszok burkolatát teljesen kicseréltük, mert hibájuk az épület beázását eredményezte, ehhez kapcsolódóan a vízvezetés hatékonyságát átalakítással növelték. A Hess András téren csörepidés kijavítása és a sérült helyiségek felújítása, valamint a kutatótermi kamerarendszer bővítése, korszerűsítése történt meg. A modern óbudai épületben a klímarendszer egyes főbb elemeinek karbantartása, eseti javítása, továbbá a fűtési rendszer karbantartása és javíttatása, a biztonságtechnikai rendszer külső dome-kamerájának cseréje, a beléptető terminálok javítása, illetve cseréje volt szükséges. Az Úri utcai épületben a munkaszobák fűtését ellátó kazán teljes felújítását végezték el.

A Műszaki Főosztály az összes épületre vonatkozóan folyamatosan elvégezte a kisebb karbantartási munkákat, valamint az épületek állagmegóvása, de legalábbis a balesetveszély elhárítása érdekében többször is javíttatta valamennyi épület tetőfedését, bádogburkolását. A Hess András téri épület és az Úri utcai épület homlokzatának állapota sajnos jelentősen romlik, felújítását saját költségvetésből nem lehet megoldani, ezért a NEFMI illetékeseivel felvettük a kapcsolatot.

A reprográfiai műhely számára a mikrofilmfelvevő berendezések zavartalan működéséhez mikrofilm- és fotónyersanyagot, illetve vegyszereket vásároltunk összesen 3 500 850 forint értékben.

A szükséges mértékben gondoskodtunk a fax- és másológépek, berendezési tárgyak javításáról és pótlásáról.

C) SZAKMAI MUNKA

(A részletes adatokat a szervezeti egységek beszámolóí tartalmazták.)

- I. Központi és regionális kormányzati szervek (1526–1867) főosztálya
- II. Polgári kori kormányzati szervek főosztálya (1867–1944)
- III. Családi iratok és gyűjtemények főosztálya
- IV. Gazdasági szervek főosztálya
- V. Politikai kormányzati szervek (1945–) és MDP–MSZMP-iratok főosztálya
- VI. Gazdasági kormányzati szervek főosztálya (1945–)
- VII. Kormányzati gyűjtőterületi főosztály
- VIII. Reprográfiai főosztály
- IX. Kutatószolgálati és tájékoztatói főosztály
- X. Állományvédelmi főosztály
- XI. Könyvtár
- XII. Gazdasági hivatal
- XIII. Biztonsági (és üzemeltetési) főosztály
- XIV. Főigazgatói Titkárság
- XV. Informatikai főosztály
- XVI. Elektronikus iratok főosztálya

I. Illetékességi gyűjtőterületi tevékenység

2004 óta a kormányzati iratokat őrző (V. és VI.) főosztályok korábbi gyűjtőterületi feladatait (iratkezelés- és selejtezés ellenőrzése, iratkezelési szabályzatok, irattári tervek véleményezése és jóváhagyása, szervnyilvántartások vezetése) a kizárólag erre a célra létrehozott önálló szervezeti egység, a VII. főosztály végzi. A IV. főosztály továbbra is önállóan látja el az illetékességi gyűjtőterületi munkát.

2010-ben is kiemelt feladatunknak tartottuk a minisztériumok és a központi közigazgatási szervek ellenőrzését. A kormányzati szerkezetátalakítás nyomán a főosztályra jelentős többletfeladat hárult. A megszűnő és megalakuló szervekre vonatkozó jogszabályok figyelése, az átalakuláshoz kötődő iratátadások, iratátvételek nyomon követése feszített munkát követelt. Ez a munka folytatódik 2011-ben is, tekintettel az újonnan alakuló szervek iratkezelési rendszerének kialakítására.

A VII. főosztály a munkatervnek megfelelően 2010-ben továbbra is kiemelt figyelmet fordított a központi közigazgatási és igazságügyi szerveknél őrzött, 1990 előtti iratanyagok átvételére. Megtörtént az Országgyűlés Hivatala, az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium (IRM), az Egészségügyi Minisztérium, az Oktatási és Kulturális Minisztérium, a Közlekedési és Postaügyi Minisztérium, a Külügyminisztérium, a Legfelsőbb Bíróság, a Legfőbb Ügyészség és az Országos Rendőr-főkapitányság iratanyagának átvétele. Továbbra is kiemelt figyelmet kapott a Belügyminisztérium 1990 előtti iratainak átvétele. Folytatódott a Központi Statisztikai Hivatal megszűnt levéltárában őrzött levéltári anyag átadása is.

A VII. főosztály részt vett a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium által koordinált új, egységes, a minisztériális szerveknél alkalmazandó minta iratkezelési szabályzat véleményezésében.

Külön feladatot jelentett az egységes iratkezelési szabályzatok elbírálása során az önkormányzati levéltárakkal és az Önkormányzati Minisztérium Kormányzati Iratkezelési Felügyelettel, valamint utódával, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumban működő Kormányirodával történő együttműködés.

A VII. főosztály munkatársai továbbra is segítették az elektronikus levéltár számára a központi államigazgatási szerveknél keletkezett elektronikus iratok felmérését.

A főosztály munkatársai az iratkezelés ellenőrzése keretében terv szerint 73 szervet (79 alkalom), terven felül 62 szervet (113 alkalom) ellenőriztek. A tapasztalat azt mutatja, hogy a minisztériumok esetében több alkalomra volt szükség az iratkezelés-ellenőrzések teljes körű lebonyolítására. Az ellenőrzésről minden szerv esetében jegyzőkönyv készült, a tapasztalatokat a szerv számára levélben foglalták össze. Terv szerint ellenőrizték többek között az Egészségügyi Minisztérium, a Vidékfejlesztési Minisztérium, a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium, a Szociális és Munkaügyi Minisztérium, az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala, a Közbeszerzések Tanácsa, a Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal, a Magyar Nemzeti Múzeum, a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal, a Magyar Táncművészeti Főiskola, a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség iratkezelését. Az iratkezelés ellenőrzése során 237 ügyiratot intéztek el.

Terven felül — főként a szervezeti változásokhoz kapcsolódóan, iratátadás előkészítése vagy egyes részterületek, így a maradandó érték vizsgálata, az iratanyag felmérése, iratkezelési szabályzatok előkészítése, a selejtezés ellenőrzése céljából — a főosztály által felkeresett szervek között volt: Központi Statisztikai Hivatal, Országos Egészségbiztosítási Pénztár, Országos Rendőr-főkapitányság, IRM Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálat, Alkotmányvédelmi Hivatal, Információs Hivatal, Nemzetgazdasági Minisztérium, Magyarországi Németek Országos Önkormányzata, Igazságügyi Hivatal, Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, Állami Számvevőszék.

A VII. főosztály iratkezelési szabályzatok és irattári tervek elbírálásával kapcsolatban 193 ügyiratot intézett el. 2010-ben is önálló feladatot jelentett az egységes iratkezelési szabályzatokkal kapcsolatos egyeztetések lefolytatása. Az egyedi iratkezelési szabályzatok módosítása esetén az elektronikus iratkezeléssel kapcsolatos szabályozás kapott kiemelt figyelmet.

A főosztály 355 ügyiraton 1056 selejtezési jegyzőkönyvet bírált el. Jelentős időráfordítást igényelt, hogy a szervek szabályosan készítsék el az iratselejtezési jegyzőkönyveket és iratselejtezési jegyzékeket. Jelentős számban került sor az iratselejtezések helyszíni ellenőrzésére.

Továbbra is alapfeladat volt a szervnyilvántartás adatainak pontosítása. A főosztály munkatársai feldolgozták a referenciájukba tartozó közlönyöket és a jogszabályi változásokból származó szervezeti és hatáskör-módosításokat a szervnyilvántartó programban átvezették. Ezen tevékenység keretében tovább folytatódott a szervek szervezeti és működési szabályzatainak, alapító okiratainak bekérése, az új szervek esetében a kapcsolatfelvétel kezdeményezése, szakmai segítségnyújtás az iratkezelési szabályzatok, selejtezési jegyzőkönyvek elbírálásához. Nagy számban igényeltek a szervek az iratkezeléshez szükséges mintajegyzőkönyveket és terveket.

A IV. főosztály folyamatosan tartotta a kapcsolatot az állami vagy tartós állami tulajdonú részesedéssel működő gazdasági társaságokkal, valamint a jogszabály által a MOL illetékességébe sorolt Magyar Nemzeti Bankkal. A feladatok között szerepelt a végelszámolás/felszámolás alatt lévő állami vállalatokkal, gazdasági társaságokkal, illetve privatizált társaságokkal történő kapcsolattartás, a maradandó értékű iratok átadásának előkészítése, valamint a selejtezési eljárások ellenőrzése. A főosztály 22 szervet (többek között MAL Magyar Alumínium Termelő és Kereskedelmi Zrt., Győr-Sopron-Ebenfurti Vasút Zrt., MAHART Magyar Hajózási Zrt., Ganz Híd-, Daru- és Acélszerkezetgyártó Zrt.) ellenőrzött, 9 iratkezelési szabályzatot véleményezett, 62 selejtezési jegyzőkönyvet bíralt el.

Az intézményi illetékességi gyűjtőterületi munka mutatói, 2007–2010

Tevékenység	2007		2008		2009		2010	
	IV.	VII.	IV.	VII.	IV.	VII.	IV.	VII.
	fő/osztályok együtt							
Ellenőrzött szerv	41	149	26	112	31	145	22	135
	190		138		176		157	
Ellenőrzési alkalom	95	192	49	133	52	190	42	192
	287		182		242		234	
iratkezelési szabályzatok, irattári tervek véleményezése	11	441	5	246	19	176	9	193
	452		251		437		202	
selejtezési jegyzőkönyvek felülvizsgálata	82	343	74	749	68	2262	62	1056
	425		823		2330		1118	

II. Állománygyarapítás

Az illetékességi körben történő iratátvétel a tárgyév folyamán a tervben előirányzottak szerint történt, de jelentős mennyiségű, 271,16 ifm terven felüli beszállításra is sort került. 103,72 ifm tervezett beszállítása viszont nem valósult meg.

Fő célunk az iratképzőknél még kint lévő, 1990 előtt keletkezett kormányzati és törvénykezési iratanyag, illetve a Központi Statisztikai Hivatal levéltári anyagának az átvétele volt. A MOL az iratbeszállítások során több 1990 utáni maradandó értékű iratanyaggal is gazdagodott, amelyben kiemelendők a törvények eredeti példányai. A mikrofilmtár számára jelentős gyarapodást jelentett egyrészt a saját anyagainkról készült több mint félmillió felvétel, másrészt pedig a Központi Statisztikai Hivatal mikrofilmjei. Összességében a különböző jogcímenek átvett irategyüttesek mennyisége a tavalyi évhez képest csökkent: a levéltár állománya **779,33** (2009: 934,929; 2008: 3569,174; 2007: 2075,95; 2006: 879,93; 2005: 1090,11) iratfolyóméterrel gyarapodott.

Főosztály	MOL állományon kívülről/re		Osztályok között	
	Gyarapodás	Fogyás	Gyarapodás	Fogyás
I.	(2009: 3,136) 6,53		(2009: 1,44←III.) 0,67 ←III.	
II.	(2009: 7,87) 13,191		(2009: 0,57 ←III.) -	(2009: 14,50 →IV.) -
III.	(2009: 10,313 + 534 db) 25,179 + 44 db			0,67 →I. 0,22 ifm→IV.
IV.	(2009: 124,76 + 31 db) 224,12 + 6 db	(2009: 30,52) -	(2009: 0,41 ←VI.) 0,22 ifm ←III.	(2009: 0,6 →VI.) -
V.	(2009: 584,98 + 12 db) 442,38 + 4 fadóboz			
VI.	(2009: 234,39) 67,93		(2009: 0,6 ←IV.) -	(2009: 0,41 →IV.) -
Gyarapodás	(2009: 934,929) 779,33		(2009: 3,02) 0,89	(2009: 3,02) 0,89

- Az I. főosztály illetékességéből vette át az Országgyűlés Hivatalától az 1998–2007. évi törvények hiteles példányaikat (6,24 ifm). Az eredetileg tervezett öt év anyaga helyett további öt év (2002–2007) anyagát is átvettük. Vásárlások során 7 db XVIII–XIX. századi irattal gyarapodott a főosztály (0,29 ifm). A III. főosztálytól átvett 0,67 ifm nélkül az összeggyarapodás 6,53 ifm.
- A II. főosztály összesen 13,191 ifm iratanyaggal (a tervezett 4,10 ifm-hez képest háromszoros terjedelemben) gyarapodott. Ebből a legnagyobb mennyiség a MOL központi irattára 1994–1995. évi, valamint a X. főosztály és a Gazdasági Hivatal kint lévő korábbi, 1984–1993. évi, összesen 8,92 ifm terjedelmű iratanyaga volt. A Központi Statisztikai Hivatal és az Országgyűlés Hivatala által illetékességéből átadott 4,27 ifm iratanyagokon kívül vásárlás révén az Országgyűlés Levéltárából valaha kikerült dokumentummal is gazdagodtunk.
- A III. főosztály összesen 25,179 ifm-mel és 7 db festménnyel, 10 db fényképpel, 4 db pecsétmásolattal, 4 db térképpel és 2 db fényképnagyítással, 20 db középkori oklevéllel gyarapodott, elsősorban vétel által. Kiemelendő Brodarics István szerémi püspök I. Ferdinánd királyhoz szóló levele (1527), a Portai leveleskönyv (1587–1608), egy XVI. századi orvosi kézikönyv, a Vermes család 7 ifm-nyi iratanyaga (1771–2003), amely 10 db Mohács előtti oklevelet is tartalmazott, Zétényi Zsolt országgyűlési képviselő iratai (1990–1994), Sólyom László alkotmánybírósági elnökként keletkeztetett személyes iratai (1989–2004). A szervezeti egység megőrzésébe került 14 db XVI–XX. században kiállított címereslevél is. Ajándék révén egészült ki a pazonyi Elek és a Heinczely család iratanyaga értékes XX. századi iratokkal (utóbbi festményekkel is). Illetékességéből két helyről történt gyarapodás: a Tolna Megyei Levéltártól vett át a szervezeti egység a Károlyi család nemzetségi levéltárából egykor kikerült Rákóczi-kori iratokat, valamint az Oktatási és Kulturális Minisztériumtól vette át a Magyar Írók Szövetségének töredék magániratait.
- A IV. főosztály összesen összesen 224,12 ifm terjedelmű anyagot vett át különböző szervektől és iratörzőktől, köztük Magyar Villamos Művek (1950–1994), a Bakony Művek (1949–1994), a Paksi

Atomerőmű Rt. (1976–1993), az Autóipari Kutató és Fejlesztő Vállalat (1952–2000), a Magyar Nemzeti Bank (1973–1993) iratait. A tervben szereplő 362,28 ifm-hez képest ez jelentősen kevesebb. Ennek legfontosabb oka, hogy az ATEV Fehérjefeldolgozó Zrt.-től 10,68 ifm maradandó értékű anyag érkezett, a (talán csak elírásból) tervezett 150 ifm helyett. A III. főosztálytól összesen 0,22 ifm terjedelmű anyag került át a főosztályra a profiltisztítás keretében. Vásárlás és ajándékozás során 6 db egyedi irattal (biztosítási, államadóssági kötvény, részvény) gazdagodott a főosztály.

- e) Az V. főosztály gyarapodása — a VII. főosztállyal szorosan együttműködve — 16 iratátadó szervtől összesen 442,38 ifm. Ebből a tervben szerepelt 170,91 ifm (összesen 186,48 ifm volt a terv), terven felüli 213,39 ifm. A gyarapodás jelentős tételei: Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium (1956–2001), Egészségügyi Minisztérium (1988–1990), Országos Rendőr-főkapitányság (1957–2005), Országos Gyógyszerészeti Intézet (1962–1994), Oktatási és Kulturális Minisztérium (1983–1994), Legfőbb Ügyészség (1953–1956), Legfelsőbb Bíróság (1950–1990), Miniszterelnöki Hivatal (1994–1995), közte Boross Péter és Horn Gyula iratai, Állami Számvevőszék (1990–1993), Magyar Köztársaság Alkotmánybírósága (1990), Külügyminisztérium (1980–1993), Legfelsőbb Bíróság (1983–1992), Országgyűlés Hivatala (1956–1990), Országos Választási Iroda (2009–2010) iratai. Nem valósult meg 16,60 ifm iratanyag átvétele: az Egészségügyi Készletgazdálkodási Intézetnél az iratok elő vannak készítve, de az átadást csak 2011-ben tudják megoldani (minisztériumi és az ügyészségi vizsgálat miatt). Az Országos Reumatológiai és Fizioterápiás Intézet, valamint az Országos Egészségfejlesztési Intézet többszöri megkeresésre sem intézkedett irataik átadásra történő előkészítéséről.
- f) A VI. főosztály összes gyarapodása — a VII. főosztállyal szorosan együttműködve — 67,93 ifm volt, legjelentősebb tételei a Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium iratai (1945–1989), valamint a Központi Statisztikai Hivatal levéltára iratai (1849–1990), Ez utóbbi átvételét a főosztály kiemelten kezelte. Nem valósult meg a tervhez képest mintegy 86,92 ifm iratanyag átvétele.
- g) A XVI. főosztály 2010. május és augusztus között kísérleti programot indított a Legfőbb Ügyészség Büntető Ügyviteli Rendszere (BÜR) adatainak átvételére. A BÜR levéltári átvételének lehetőségével a MOL először egy 2008 decemberétől 2009 májusáig tartó projektben foglalkozott. A BÜR-1 projekt célja az volt, hogy javaslatot tegyünk egy konkrét, jól meghatározott digitális állomány átvételére, levéltári archiválására, beleértve az állományból történő adatszolgáltatást is. A feladatot tovább specifikálta, hogy egy relációs adatbázis átvételéről volt szó, egy olyan állományról, amelyhez a következő években folyamatosan fognak érkezni az adatbázis további évköreit tartalmazó kiegészítések. A relációs adatbázisok archiválásának fontosságát az adja, hogy jelenleg ez a meghatározó technológia nemcsak az iratkezelő szoftverek, hanem számtalan hatósági nyilvántartás esetében is. Ennek megfelelően a levéltárak is kiemelten foglalkoznak a relációs adatbázisok megőrzésével. A 2008. évi pilot célja az volt, hogy megvizsgáljuk, mit lehet kezdeni általában a relációs adatbázisokkal. A feladat megvalósításának első lépéseként feltérképeztük, hogy milyen megvalósult gyakorlatok és kísérletek vannak külföldi levéltárakban. Míg az első szakasz célja az adatátvitel elméleti megalapozása, az átvétel módjának elméleti kidolgozása, addig a 2. szakasz célja az ennek megfelelő átvételi folyamat végrehatása volt, az állományok átvételével kapcsolatos munkálatokban a GRID4 Kft. szakértői működtek közre. A Legfőbb Ügyészség a véglegesített állományokat a papíralapú ügyiratokkal együtt adja át, a terveik szerint 2011 elején.
- h) Az iratgyarapodás tételes jegyzékét a magyarországi közlevéltárak iratgyarapodásáról készült kiadvány tartalmazza (a levéltár honlapján lesz elérhető, várhatóan 2011 májusában).

A MOL-ban őrzött levéltári anyag 2010. december 31-én **81 511,313** (2009: 80 731,983; 2008: 79 797,054; 2007: 76 227,88; 2006: 74 151,93) iratfolyó méter volt.

A Filmtárban 2010-ben az összes gyarapodás 3 344 434 felvétel volt, amelyből a MOL állományára vonatkozóan a MOL műhelyében készült filmekből 579 634 felvételt vettünk állományba (2009: 965 600; 2008: 537 341; 2007: 194 807; 2006: 749 938; 2005: 1 225 874), a külföldi levéltárak anyagából pedig 275 felvételt. Jelentős tételt jelent a KSH filmek állományba vétele, ennek mértéke 2 764 800

felvétel. A Filmtár 2010. december 31-i állománya: **70 114 008** (2009: 66 769 299; 2008: 65 738 063; 2007: 64 754 285) felvétel, vagyis az éves gyarapodás 3 344 709 felvétel volt.

III. Állományvédelem

1. Általános tevékenység

Az állományvédelmi tevékenység az előző évekhez hasonlóan jó színvonalon folyt, amit 2010-ben segített az a körülmény, hogy az előző évek meglehetősen hektikus változásai után az Állományvédelmi Főosztály személyi állománya 2010-ben stabilizálódott.

A tárgyévben különös hangsúlyt fektettünk a megelőző állományvédelemre. Ennek keretében felülvizsgáltuk és aktualizáltuk az állományvédelmi programunkat. A program intézményi szinten leírja azokat az állományvédelemmel kapcsolatos feladatokat, amelyeket 2 éven belül (2011–2012) el kell végezni. Az intézkedési terv a határidők és felelősök pontos megjelölésével konkretizálja az elvégzendő feladatokat.

2010-ben általános állományvédelmi alapoktatás volt a MOL-ban, amelyen minden, 2007 (a korábbi hasonló oktatás éve) után belépett, a levéltári anyaggal közvetlen kapcsolatba kerülő dolgozó részt vett és a tudásáról számot adott, összesen 59 fő. Kiemelten fontosnak tartjuk, hogy a dolgozók fogékonyak legyenek az állományvédelmi kérdések iránt, és megfelelő ismeretekkel rendelkezzenek.

Állományvédelmünk leggyengébb pontját jelentik a tárolási körülményeink, ezért egy több évig tartó, több szálon futó programot indítottunk, amelynek célja az, hogy jelentősen javítsuk a raktári őrzési feltételeket. Ennek részeként elvégeztünk egy, a levéltári anyag állapotát feltérképező felmérést, elkezdtünk kiépíteni egy raktári adatgyűjtő és értékelő rendszert, megkezdtük két raktárunk felújításának előkészítését, valamint különböző beavatkozásokat végeztünk a körülmények javítása érdekében.

2009-ben indítottunk egy átfogó adatgyűjtést és -értékelést a raktárakban tapasztalt klímaadatokról, az adatokat azóta adatbázisban rögzítjük. Az elmúlt közel két évben rengeteg hasznosítható adat gyűlt össze, amiből egyértelműen kitűnik, hogy a Hess András téren és a Bécsi kapu téren nyáron túl melegek, télen pedig túl szárazak a raktárak, ilyen körülmények között felgyorsul az iratok, különösen a savas iratok öregedése.

Az adatgyűjtéssel párhuzamosan megterveztünk és elkezdtünk programozni egy olyan webalapú elektronikus rendszert (szoftvert), ami egy részletes kérdőíven alapuló raktárfelmérés adatait, valamint az előbb említett klimatikus adatokat értékeli és a kockázatokra figyelmeztet. (A fenntartó által 2010-re előírt raktárminősítést 2011. I. félévében, a raktárminősítési programmal egyidejűleg, pótlólag fogjuk elvégezni).

Számot vetve a Bécsi kapu téri raktárak tragikusan rossz állapotával, bár nem szerepelt a tervben, de megkezdtük az 57. és a 71. raktár teljes felújításának előkészítését (augusztus–december). A felújítás 2011. I. félévében — nyár végéig — megvalósul.

A fentiekben túl konkrét intézkedéseket is hoztunk az őrzési körülmények javítására. Miután 2010-ben nagyobb mennyiségű irattároló dobozt tudtunk beszerezni, nagy ütemben láttunk hozzá a csomókban tárolt iratok dobozolásához. Hőtükkörrel láttuk el a Bécsi kapu téri és a Hess András téri épületünk két-két raktárának ablakait (az 57. és a 69., illetve a 6. és a 8. raktárakat), ezzel valamelyest sikerült redukálni a nyári hőterhelést. Télen több menetben csökkentettük a Bécsi kapu téri és a Hess András téri raktárak fűtését kb. 18 fokra, ettől azt reméljük, hogy tél végére, illetve tavasz elejére kevésbé lesz alacsony a levegő páratartalma és ennek következtében az iratok víztartalma. A Bécsi kapu téren a törvényszoba (16. raktár) és a 11. raktár esetében a túl magas páratartalom miatt azonnali hibaelhárítási intézkedés vált szükségessé. A probléma megoldásában az iratórzó, az állományvédelmi és a műszaki főosztályok együttműködése példaértékű volt.

Az előző évek gyakorlatának megfelelően 2010-ben is komoly feladatot jelentettek a kiállításokhoz kapcsolódó állományvédelmi feladatok. A házi kiállításokon túl közreműködtünk 6 belföldi és 2 külföldi intézmény kiállításának előkészítésében és ellenőrzésében (állapotleírások, helyszíni szemlék, műtárgykísérés).

2. Állományellenőrzés

Holland kollégák által kidolgozott módszer alapján 2001–2002-ben felmértük a raktárainkban őrzött anyagok állapotát. A teljes levéltári anyagból statisztikai számítás alapján mintákat jelöltünk ki, azok állapotát egyenként megvizsgáltuk, majd az adatokat számítógépen rögzítettük. Egy speciális szoftver az adatokat feldolgozza, és ez alapján pontos képet alkothatunk az általunk őrzött levéltári iratok állapotáról. 2010-ben a Bécsi kapu téren és a Hess András téren újra elvégeztük a felmérést. (A munka 2011-ben folytatódik-befejeződik az óbudai épületünkben.) Különösen nagy jelentőségű az új adatokat összevetni a korábbi felmérés eredményeivel, így megtudhatjuk, hogy az elmúlt 8-9 évben az egyes raktárakban hogyan változott az őrzött anyag állapota.

Az éves állományellenőrzés a nyári zárás idején valamennyi szervezeti egységben megtörtént, amely kiterjedt a teljes levéltári állományban elhelyezett őrjegyekre és iratkiemelésekre.

3. Biztonsági másolatok készítése (mikrofilmzés, digitalizálás)

A levéltári anyagról továbbra is két módon készítettünk biztonsági másolatokat: a hagyományos mikrofilmzés mellett ugrásszerűen nőtt a tömeges digitális felvételezés mennyisége — ez utóbbit továbbra is részben külső vállalkozó végezte. A Bécsi kapu téri épületben őrzött, veszélyeztetett állapotú, értékes levéltári anyag digitális felvételezéséhez az épületben önálló — de a VIII. főosztály szervezeti kereteiben működő — labor jelentősége 2010-ben is folyamatosan növekedett, ami a digitális felvételszám növekedésében is jól kimutatható.

Az iratórző főosztályok előkészítő tevékenysége a mikrofilmzést és a digitalizálást szolgálta: mikrofilmzésre és digitalizálásra több mint 2 000 0000 pagina iratanyagot készítettünk elő. (2009: 1 576 616 p., 2008: 1 017 631 p., 2007: 1 102 765 p.; 2006: 1 202 519 p.; 2005-ben: 1 684 955 p.) Ezt a mennyiséget — figyelemmel az előző évi maradványra is — a levéltár műhelye nem tudta a tárgyévben felvenni, ez áthúzódik a következő év(ek)re is.

Biztonsági másolatokhoz előkészített iratanyag mennyiségi mutatói, 2010

osztály	Mikrofilmzésre		Digitalizálásra		Összesen	
	r.e./[ifm]	pag. [kb.]	r.e./[ifm]	pag.		pagina [kb.]
I.	453 köt. [9,6]	80 000	893 cs. [102,72]	1 071 600	1346	[1 151 600]
II.	125 cs., 192 köt. [27,82]	[230 000]	-	-		[230 000]
III.	101 r. e. (99 doboz, 2 köt.)/ [12,25]	[85602]	1 doboz / [0,12] 625 db pecsétlenyomat 8000 térképszelvény 93000 fényképnagyítás	1292 +625 +8000 +93000	102/12,37	[188 519]
IV.	Válogatott iratok	[89 344]	Válogatott iratok	[67]	-	[89 411]
V.	214 d. [23,14]	[214 000]	106 d. [11,2]	[106 000]		[320 000]
VI.	67 [7,2]	[60 000]	-	-		[60 000]
Összesen						[2 039 530] 625 db pecsétlenyomat 8000 térképszelvény 93000 fényképnagyítás

[Számított értékek]:

1 cs. = 0,14 ifm = kb. 1200 pag.; 1 d. = 0,12 ifm = kb. 1000 pag.; 1 köt. = 0,1 ifm = kb. 800 pag.; 1 ifm = 7 cs. = 8 d. = 8000 pag.

A mikrofilmműhely 2010-ben 594 411 (2009: 554 962, 2008: 620 620, 2007: 490 688; 2006: 749 938; 2005: 717 193) felvételt készített a MOL anyagából, ez a tervezett mennyiség 81%-a. 2010-ben a MOL anyagából Holokauszt megrendelésekre 175 013 felvételt (2009: 140 651) készítettünk, ami 24%-os növekedést jelent 2009-hez viszonyítva.

A digitalizált másolatok száma 2006. december 31-én 201 924 felvétel, 2007-ben 85 170, 2008-ban 68 334 (eredeti terv 52 000 felvétel); 2009-ben 96 584 felvétellel gyarapodott a gyűjteményünk. Két új digitalizáló munkatárs alkalmazásának és az intenzív munkának köszönhetően 2010-ben 282 954 felvétel készült. 2010. december 31-én a Reprográfiai főosztály által készített digitális másolatok felvételszáma: 735 160 (2009: 452 012, 2008: 355 428), ami a 2009-hez képest 62%-os növekedést jelent.

4. Restaurálás

2010-ben is restauráltuk, konzerváltuk a sérült, károsodott iratokat és köteteket. Kiemelt feladat volt az V. főosztály őrzetében lévő Minisztertanácsi jegyzőkönyvek restaurálása (lapmegerősítés, újrakötés, hitelesítés előkészítése).

Dokumentumtípus	Egység	Tervmunka	Szolgáltatás	Összesen		
				2010	2009	2008
Irat, missilis, nyomtatvány	fólió	41 534	46	41 580	54 945	6 709
Oklevél, kódexlap	db/egység	5	49	54	45	187
Festett címerkép	db					
Címereslevél	db/egység	23	1	24	1	76
Tervrajz	db/egység	41		41	31	17
Térkép	db/egység	1 014		1 014	3 718	371
Családfa	db					13
Pergamen füzetek	db/egység					85
Kötésrestaurálás	db	39		39	3	2
Pecsmásolat	db		1	1	38	
Pecset- és pecséttek konzerválása	db					4
Kötetek kötése	db	309		309	709	419
Védőtok készítése	db	317		317	577	17
Doboz készítése	db	30	6	36	4	
Kötetek szétbontása	db	76		76	1345	

5. Kötészeti segédletkészítés

Az előző évekhez hasonlóan 2010-ben is végeztünk olyan kötészeti segédleti munkát (pl. pallium- és cédulavágások, spirálozás, doboz- és mappakészítés), amelyek a rendezési, dobozolási, egyéb tárolási és adminisztratív feladatok végzését segítik.

6. Fertőtlenítés

Szakmai döntés alapján fertőtlenítést csak végképp elkerülhetetlen, kizárólag kellően indokolt kivételes esetben — friss fertőzés, restaurálás előtt — végez az intézmény. A beszámoló évében fertőtlenítést nem végeztünk.

IV. Rendezés

Az intézményben őrzött levéltári anyag rendjét folyamatos ellenőriztük, elvégeztük a szükséges korrekciókat, finomításokat és ellenőrzéseket, illetve a szükséges rendezési munkákat. Összefoglalóan megállapítható, hogy a MOL valamennyi iratórzó főosztályán történt ellenőrző rendezés, noha mennyisége némiképp csökkent az elmúlt évekéhez képest. Emelkedett ugyanakkor a darab-, közép- és alapszintű rendezés alá vont iratanyag terjedelme. Mennyisége és a munka több éve tartó folyamata miatt érdemes külön megemlíteni a VI. főosztályon a KSH Levéltár fondjában végzett rendezési munkát.

Darabszintű rendezést végzett több főosztály is, ki kell emelni, hogy az I. főosztály befejezte az Archivum familiae Thurzó fondban található Irregistrata sorozat, valamint a K.k. Districts-Regierung Grosswardein Általános iratok állagának rendezését, és megkezdődött az Erdélyi kormányhatósági levéltárak vegyes állagának rendezése. A III. főosztály darabszintű rendezést végzett több fond nem hagyományos levéltári anyagában (térképek, pecset- és bélyegzőlenyomatok, címerkivágatok), valamint a Nyilaskeresztes Párt tagnyilvántartó kartonjaiban, emellett a főosztályon profiltisztítás történt több fond anyagában is.

Középszintű rendezésre került sor a III. főosztályon több kisebb fond iratanyagában a P szekción belül, és profiltisztítás történt az R szekció több hasonló terjedelmű fondjában. A IV. főosztály középszintű rendezést végzett az államosítás előtt működő vas-, fém-, és gépipari vállalatok repertóriumának előkészítéséhez kapcsolódóan több fond iratanyagában is, valamint középszintű rendezésre került sor a

magyar–szovjet vegyesvállalatok iratanyagában. Az V. főosztály középszintű rendezést végzett az MDP Mezőgazdasági és Szövetkezeti Osztály, illetve a Legfelsőbb Bíróság Elnöki iratok állagában. A főosztály munkatársai rendezési tervet készítettek továbbá a Honvédelmi Bizottság és az Országgyűlés Hivatala fondjaihoz. A VI. főosztály munkatársai középszinten rendezték az Országos Anyag- és Árhivatal fondját, valamint a Pénzügyi Központ Kártalanítási Osztályának állagát.

Ellenőrző és kiegészítő rendezést végzett a IV. főosztály az államosítás előtt működő vas-, fém-, és gépipari vállalatok repertóriumának előkészítése során.

Alapszintű rendezést végzett a III. főosztály a P és az R szekció több fondjában is. Az V. főosztályon folytatódott Göncz Árpád köztársasági elnök iratainak alapszintű rendezése, elkészült továbbá a Múzeumok és Műemlékek Országos Központja TŰK iratok állagának és az oktatásügyi minisztériumok ellenőrzési iratai gyűjteményének alapszintű rendezése. A IV. főosztály a magyar–szovjet vegyesvállalatok iratanyagának rendezése során több fondból is leválogatta azokat az iratokat, amelyek a MASZOLAJ-tagvállalati időszakban keletkeztek, ezek esetében szintén alapszintű rendezés történt.

A rendezési munkákkal párhuzamosan végezték a MOL munkatársai a rendezett anyagok mintaállványozását és levéltári jelzettelését, de az újonnan átvett iratanyagok (gyarapodások) jelzettel való ellátása is fontos része volt a raktári rend megteremtésének. Emellett ki kell emelni, hogy a kollégák a digitalizálás és a biztonsági mikrofilmek elkészítése során is jelentős mértékben végeztek jelzettelési feladatokat.

A rendezési munkálatok mennyiségi mutatói, 2007–2010

Rendezés (~) jellege	2007	2008	2009	2010						
				összes	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
Ellenőrző ~	1390,49	2451,65	2881,73 950 fiók	922,78	539,35	137,80	13,2		74,94	157,49
Kiegészítő ~ ~		206,26	5,64	44,86				44,86		
Raktári rend ~ ~			0	364,79		306,65		58,14		
Alapszintű ~	190,06	98,41	19,00	260,08		106,21	13,63	91,64	48,6	
Középszintű ~	381,89	10,08	402,48	583,55		3,89	45,27	29,82	85,4	419,17
Darabszintű ~	47,78 13 354 tk..	8,18 15 000 szelvény tk..	15,72 380 db pecsét- nyomó, bélyegző	63,57 1311 tk. 20 000 pecsét- lenyomat	8,34		55,23 1311 tk. 20 000 pecsét- lenyomat			
Mintaállványozással összekötött raktár~	1375,77	325,87	295,38	227,42		2,57		155,87	68,98	
Átrendezés		182	48,00							
Címelés és jelzettelés	2834,98 802 d. 200 r.e. 13 354 tk. 158 tr.	2819,61	228,00 150 d.	390,98					11,64	379,34

Megi.: A mennyiségek mértéke ifm vagy: p.= pagina; pe. = pecsét; f. = fénykép; tk. = térkép; tr. = tervrajz; d. = doboz

V. Selejtezés

A MOL-ban 2010-ben selejtezésre nem, csak selejtezés előkészítésére került sor.

A IV. főosztályon a szovjet–magyar vállalatok — MASZOLAJ, MOLAJ, MASZOVOL — rendezésével párhuzamosan folyt a selejtezésre szánt anyagok leválasztása, a jegyzékek készítése. Selejtezési tervet csak a rendezés befejezése után, feltehetően 2012-ben nyújt majd be a főosztály. 2010-ben 12,96 ifm-ről készült előzetes selejtezési jegyzék.

Az V. főosztály esetében a fenntartó nem hagyta jóvá az Oktatásügyi Minisztérium Általános iratok duplumselejtezését, ezt követően a további tervezett duplumselejtezések felterjesztése elmaradt. 3,96 ifm duplumirat selejtezésre történő előkészítésére került sor, ezek a Közoktatásügyi Minisztérium TŰK iratok, 1951–1953, 0,24 ifm, Felsőoktatási Minisztérium TŰK iratok, 1953–1953, 0,12 ifm, Oktatásügyi Minisztérium Általános iratok, 1954–1957, 0,72 ifm, Művelődési Minisztérium Miniszterhelyettesi értekezletei, 1980–1981, 0,48 ifm, Művelődési Minisztérium Miniszteri értekezletei, 1981–1989, 0,36 ifm, Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégium, 1957-1966, 2,04 ifm.

A VI. főosztály a Tartalékgazdálkodási (Termékgazdálkodási) Igazgatóság iratanyagában 4,68 ifm anyag selejtezését készítette elő. A selejtezési terv minisztériumi jóváhagyása 2010-ben folyamatban volt. Darabszintű selejtezési terv készült a Nehézipari Minisztérium Energiatervezési Osztály állagában található többes példányokról (0,72 ifm), amelyet a fenntartóhoz felterjesztettünk.

VI. Segédletkészítés

Középtávú szakmai célkitűzéseinknek megfelelően 2010-ben is nagy hangsúlyt fektettünk a segédletkészítésre, amely elsősorban a korábbi években megkezdett munkák folytatását jelentette.

1. Az **e-Archívum nyilvántartó program ellenőrzése és kiegészítése** folyamatosan történt; az iratórző főosztályok munkatársai további fondleírásokat és raktári jegyzékeket töltöttek fel az adatbázisba.

Az I. főosztály a repertóriumok raktári jegyzékeinek begépelését folytatta és elvégezte a Magyar Kamara Archivuma alábbi fondjainak rögzítését: Magyar Kamara Archivuma: E 148–152, E 154–164, E 165–175, E 190, E 199, E 204, E 213. A főosztály aktualizálta a raktári jegyzékeket és feltöltötte az alábbi törzsszámokról készített jegyzékeit: Magyar Királyi Kancellária: A 29–38, 40, 43, 45, 91–93, 103–104, 131; Magyar Kamara levéltára: E 15, E 19, E 279–286, E 288–292, E 512, E 625, E 696, E 700, E 708, E 714 begépelését, illetve aktualizálását.

A II. főosztály az alábbi iratanyagokról rögzítette korábban készült jegyzékeit: Földművelésügyi Minisztériumi Levéltárban: Földművelésügyi Minisztérium, Nagyszalánczy (Fröhlich) Brunó miniszteri tanácsos, 1898–1937; Felvidéki Földbirtokrendezési Ügyek Kormánybiztosa, Általános iratok; Országos Földbirtokrendező Bíróság; Földművelésügyi Minisztérium Délvidéki Földbirtokpolitikai Kirendeltsége; Tordai Állami Bikanvelő Telep Felügyelősége; Állandó Felülbíró Tanács; Hortobágy-Berettyó torkolat munkálatainak építésvezetője; Rábaszabályozási Társulat Kormánybiztosa; a Kereskedelemügyi Minisztériumi Levéltárban: M. Kir. Szabadalmi Tanács; Központi Mértékügyi Intézet; Országos Iparoktatási Főigazgató; Nemzetközi Kereskedelmi Kamara Magyar Nemzeti Bizottsága; Magyar Kereskedelmi és Iparkamarák Közös Irodája; Kereskedelemügyi Minisztérium, Elnöki iratok; Pénzügyminisztériumi Levéltár, Pénzügyminisztérium, Elnöki iratok; Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumi Levéltárban: Országos Közoktatási Tanács; Mária Terézia Akadémia M. Kir. Kormánybiztosa; Miniszterelnökségi Levéltárban: Hatásköri Bíróság, Általános iratok és Elnöki iratok; Ófelsége Személye Körüli Minisztériumban: Királyi Könyvek; Általános iratok; Útlevelügyi iratok; Házasságügyi iratok; Félhivatalos iratok; Segédhivatali iratok. Fondismertető készült az Ófelsége Személye Körüli Minisztérium kilenc állagához.

A III. főosztály esetében a profiltisztítás, fondrevízió befejezésével mintegy 500 törzsszám szűnt meg. Részben ezt a tényt, részben az iratanyagok terjedelmi változásait vezettük be a nyilvántartásokba. A fond- és állagleírások jelentősen megváltoztak, javításokra, pontosításokra került sor. Összesen 58 új fondleírás készült. A szükséges adatok gyűjtése (aktamásolatokból, szakirodalomból) és ismertetések írása folytatódott.

A IV. főosztály elsődlegesen a már lezárt és jóváhagyott raktári jegyzékek feltöltését végezte el, valamint több vállalat raktári jegyzékét töltötte fel: Pesti Magyar Kereskedelmi Bank, Okmánytár, Igazgatósági levelezés, Első Magyar Gazdasági Gépgyár Rt., Röck István és Első Brünni Gépgyár Rt., Első Dunagőzhajózási Társaság Óbudai Hajógyára, Fegyver és Gépgyár Rt., Magyar Fém- és Lámpaárugyár Rt., Gamma Öntöde és Fémárugyár Kft., Ikarus Gép- és Fémárugyár Rt., Repülőgépgyár Rt., Uhri Testvérek Autókarosszéria- és Járműgyártó Kft., Hirtenbergi Töltény-, Gyutacs- és Fémárugyár Rt., Vadásztöltény-, Gyutacs- és Fémárugyár Rt., MATEOSZ Teherfuvarozók Szövetsége, Atheneum Irodalmi és Nyomdai Rt., Piatnik Nándor és Fiai Magyar Játékkártyagyár Rt., Forrás Nyomdai Műintézet és Kiadó Rt., Hunnia Filmgyár Rt., Grafikai Intézet és Számlakönyvek Rt., Viktória Vegyészeti Művek Rt., Gyapjú- és Textilnyersanyag-forgalmi Vállalat, LIGNIMPEX, MASZOVOL, Kultúra Külkereskedelmi Vállalat, Bauxit Trust A.G., Alumíniumérc Bánya és Ipar Rt. Magyar Általános Kőszénbánya Rt., Salgótarjáni Kőszénbánya Rt., Eliwest-Príteg Rt., Kecskemét-Fülöpszállási Hév, Keszthelyvidéki Hév, Nagyváradi Városi Vasút, Magyar Nyugati Vasút.

Az V. főosztály az MSZMP KB, az Oleg Kosevoj Szovjet Ösztöndíjas Iskola, a Népjóléti Minisztérium, a Külügyminisztérium, a Népművelési Minisztérium, az Oktatásügyi Minisztérium, a Művelődési Minisztérium különféle irategyütteseire készített fondleírásokat.

A VI. főosztály a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium és A borsodi acélpár reorganizációjáért felelős kormánybiztos iratanyagához készített (összesen 56) fondleírást.

A VIII. főosztály elkezdte régi dobozjegyzékeinek felújítását, valamint a Központi Statisztikai Hivatal mikrofilmjeinek átvételét követően azoknak az e-Archivumban történő rögzítését.

2. Áttekintő raktári jegyzékek készültek összesen 1498,72 ifm mennyiségű iratanyagról.

Az I. főosztály munkatársai összesen mintegy 539,35 ifm iratanyaghoz készítettek új áttekintő raktári jegyzéket: Magyar Kancellária: Acta generalia; Helytartótanács: Acta oeconomica, Acta telonialia, Acta sanitatis, Acta cassae parochorum, Acta fundationalia, Acta religionaria, Acta studiosorum acatholicorum, Acta miscellanea, Acta secundum referentes; Abszolutizmuskori levéltár: K.k. Statthaltereí Abtheilung Oedenburg: Elnöki iratok, Magyar Királyi Udvari Kancellária: Általános iratok, Magyar Királyi Helytartótanács: Elnökségi iratok, Organiserungs Commission Ofen, Organiserungs Commission Pressburg, Organiserungs Commission Oedenburg, Organiserungs Commission Kaschau, Organiserungs Commission Grosswardein, K.k. Landes-Commission für die Personalangelegenheiten der gemischten Stuhlrichterämter Ofen, K.k. Landes-Commission für die Personalangelegenheiten der gemischten Stuhlrichterämter Pressburg, K.k. Landes-Commission für die Personalangelegenheiten der gemischten Stuhlrichterämter Oedenburg, K.k. Landes-Commission für die Personalangelegenheiten der gemischten Stuhlrichterämter Kaschau, K.k. Landes-Commission für die Personalangelegenheiten der gemischten Stuhlrichterämter Grosswardein, Erdélyi Udvari Kancellária: Elnöki iratok, Erdélyi Udvari Kancellária: Általános iratok, Erdélyi Udvari Kancellária: Számvevőségi iratok, Magyar Királyi Udvari Kancellária: Elnöki iratok, Magyar Királyi Udvari Kancellária: Elnöki titkos iratok, Magyar Királyi Udvari Kancellária: Elnöki nem iktatott iratok, Magyar Királyi Udvari Kancellária: Személyügyi nyilvántartási iratok; Magyar Kamara: Conscriptioes portarum, Regesta decimarum, Archivum familiae Dobó, Archivum familiae Dóczy, Archivum familiae Eszterházy; Bírósági levéltárak: Curiai levéltár, Királyi kúria: Processus octavales, Curiai levéltár, Királyi kúria: Processus delegatorii, Curiai levéltár, Királyi kúria: Mandata iudiciaria, Curiai levéltár, Királyi kúria: Inquisitiones iuratorum, Curiai levéltár, Királyi kúria: Kir. táblai jegyzők lajstromozatlan jelentései

A II. főosztályon az alábbi anyagokhoz készült áttekintő raktári jegyzék összesen 303,78 ifm terjedelemben: Igazságügyminisztériumi Levéltár, Igazságügyminisztérium: Általános iratok, Egyesített Királyi Kúria, Elnöki iratok; Magyar Országos Levéltár Levéltára: Magyar Országos Levéltár, Általános iratok; Földművelés-, Ipar- és Kereskedelemügyi Minisztériumi Levéltár: Földművelés-, Ipar- és Kereskedelemügyi Minisztérium, Általános iratok, Posta ügyosztály; Kereskedelemügyi Minisztériumi Levéltár, Kereskedelemügyi Minisztérium, Postatakarékpénztár személyzetére vonatkozó iratok; Ófelsége Személye Körüli Minisztérium, Királyi Könyvek, Általános iratok, Útlevelügyi iratok, Házasságügyi iratok, Félhivatalos iratok, Segédhivatali iratok; Miniszterelnökségi Levéltár, Hatásköri Bíróság, Általános iratok, Elnöki iratok; Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumi Levéltár.

A III. főosztályon a Károlyi család levéltárában végzett dobozolással kapcsolatban készült új áttekintő raktári jegyzék (25 ifm).

A IV. főosztályon a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank két állagáról (Z 40–41) készült jegyzék (186,1 ifm).

Az V. főosztály összesen 444,49 ifm terjedelemben készített áttekintő raktári jegyzékeket a következő irategyüttesekhez: Magyar Köztársaság elnöki Hivatala; Népjóléti Minisztérium: Vidéki betegellátási csoport, Molnár Erik miniszter iratai, Olt Károly miniszter iratai, Ratkó Anna miniszter iratai, Miniszteri titkárság iratai, Üzemgazdasági főosztály iratai; Egészségügyi Minisztérium: Személyzeti osztály iratai; Legfelsőbb Bíróság: Elnöki iratai; Művelődési Minisztérium: Köpeczi Béla miniszter, Manherz Károly miniszterhelyettes, államtitkár, Korzenszky Richárd miniszteri biztos, Tudományegyetemi és Pedagógusképző Főosztály, Múzeumok és Műemlékek Országos Központja, Miniszteri értekezletek, Miniszterhelyettesi értekezletek, Kulturális Minisztérium Garamvölgyi Károly miniszterhelyettes; Igazságügyminisztérium: Gazdasági Igazgatóság; Országos Választási Elnökség; Magyar Áttelepítési Kormánybiztosság; Miniszterelnöki Hivatal: Jogi és Közigazgatási Főosztály.

A VI. főosztályon áttekintő raktári jegyzék készült a Központi Statisztikai Hivatal és az Országos Anyag- és Árhivatal átdobozolt irataihoz.

A VIII. főosztály többek között a KSH Népszámlálás és az Állami Egyházügyi Hivatal iratanyagáról készített mikrofilmekről készített raktári jegyzékeket.

3. A repertorizálási munka 2010-ben is folytatódott.

Az I. főosztály folytatta a Helytartótanács anyagának repertorizálását, összesen három állag készült el 29,76 ifm terjedelemben.

A II. főosztály munkatársai a Sajtó Levéltárhoz készülő repertórium kéziratának javítását folytatták: Lapkivágatok decimális rendszerben, Lapkivágatok országok szerint csoportosítva, Erdélyi magyarok helyzetére vonatkozó lapkivágatok, Vegyes tartalmú lapkivágatok (74, 2 ifm).

A IV. főosztályon folytatódtak az államosítás előtt működött vas-, fém-, gépipari vállalatok repertóriumához szükséges előkészítő munkálatok.

A VI. főosztály kiegészítette és a lektori jelentés alapján javította a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium levéltárának 2008 folyamán elkészült repertóriumát (1128,8 ifm). A repertórium megjelenése 2011-ben várható.

A VIII. főosztály elkészítette „*A Nyitrai Területi Levéltár mikrofilmjei a Magyar Országos Levéltár filmtárában*” c. ismertető leltárát.

4. Különbféle **jegyzékeket, lajstromokat**, katalóguslapokat, mutatókat valamennyi iratórész főosztályon készítettek a kutatómunka és a szakmai feltáró munka segítségével:

Az I. főosztályon jegyzékek készültek az Erdélyi kormányhatósági levéltárak vegyes állagai: Időrendi vegyes iratokhoz; Helytartótanácsi levéltár: Departamentum commerciale állagban található tervekről, térképekről (15,84 ifm), megkezdődött a VIII. főosztályon található török defterekről készített mikrofilmek jegyzékelése (2 doboz). Folytatódott a Magyar Kamara Archivuma: Regesta decimarum fond mutatózása (3,24 ifm), illetve befejeződött a Helytartótanácsi levéltár: Departamentum publico-politicum állagban található nemnemesek összeírásának mutatózása.

A II. főosztály munkatársai elvégezték a Külügyminisztérium Politikai osztálya rezervált iratainak (0,10 ifm), a Külügyminisztériumi Levéltár, Athéni Követség iratainak (0,4 ifm), a Pénzügyminisztériumi Levéltár, Pénzügyi Népbiztosság, Elnöki iratok (0,56 ifm) és a Pénzügyminisztérium, Általános iratok (1,12 ifm) jegyzékelését. Ezen felül elkészült több régi mutatócédula begépelése a Miniszterelnökségi Levéltár: Miniszterelnökség, Központilag iktatott és irattározott iratok, Nemzetiségi és kisebbségi osztály iratai; Országgyűlési Levéltár: Képviselőház és Nemzetgyűlés, Elnöki és Általános iratok; Igazságügyminisztérium: Általános iratok, Nemzetközi jogi ügyek, hagyatéki, válóperes és tartási ügyek, Büntetőtörvénykezési iratok állagokhoz (32,62 ifm).

A III. főosztályon elkészült az Altenburger-Réső gyűjtemény, Alap- és középfokú közigazgatási egységek pecsét- és bélyegzőlenyomatai, címerkivágatai, Magyarországi települések darabjegyzéke, összesen 5000 beazonosítás történt. 1735 pecsétleíró karton rögzítése és 3902 db pecsét tulajdonosának jegyzékelése készült el. A Térképtár és Tervtár különböző állagainak katalogizálása folytatódott, összesen 2373 új rekord készült és 2422 rekord ellenőrzése történt meg. Folytatódott a családi levéltárakban (P 445–P 600) található naplókról elkezdett jegyzékelés, hg. Esterházy Pál nádor levelezésének feldolgozása (1000 regeszta), a Batthyány-család levéltárának missilis gyűjteményének feldolgozása, 939 rekord készült el. Tételszintű jegyzék készült Gyurich László és a Vermes család irataihoz, valamint elkezdődött Spira György hagyatékának jegyzékelése.

A IV. főosztály a Magyar Nemzeti Bank jegyzékeinek számítógépes rögzítését végezte el.

Az V. főosztály összesen 86,68 ifm terjedelemben készített darabszintű jegyzékeket: elkészültek a Minisztertanácsi jegyzőkönyvek, a Tudománypolitikai Bizottság üléseinek napirendi jegyzéke, MSZMP KB Agitációs és Propaganda Osztály, MSZMP KB Ipari Osztály, MDP Mezőgazdasági és Szövetkezeti Osztály, Kulturális Minisztérium Miniszteri értekezletek, Egészségügyi Minisztérium: TÜK iratok, Visszaminősített TÜK iratok, Minisztertanács Titkársága Központi TÜK Iratkezelősége, Külügyminisztérium Nemzetközi Adminisztratív iratok.

Különbféle jegyzékeket készítettek az MSZMP KB, a Kúria, a Legfelsőbb Bíróság, a Gazdasági Központi Döntőbizottság, a Nemzetgyűlés és Országgyűlés, a Miniszterelnökség, a Magyar Áttelepítési

Kormánybiztosság, a Magyar Köztársaság Kormánya, a Miniszterelnöki Hivatal és a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal iratairól.

A 2009. évi CLV. törvény 39. § (3) bekezdése szerint a levéltáraknak az őrizetükben lévő nemzeti minősített adatokról 2011. december 31-ig jegyzéket kell készíteni és a jegyzéket a Nemzeti Biztonsági Felügyeletnek meg kell küldeni felülvizsgálat céljából. A 39. (1) bekezdés szerint a Nemzeti Biztonsági Felügyeletnek azt 2013. június 30-ig kell felülvizsgálni, a határidő elteltével az adat minősítése megszűnik. A törvényt 2009 december végén fogadta el a parlament és 2010. április 1-jén lépett hatályba; a 2010. évi munkatervbe ez a feladat nem került be. Az V. főosztály ennek ellenére előzetesen felmérte az érintett iratanyag mennyiségét, kb. 2000 ifm iratanyagot érint az ellenőrzés, a VI. és IV. főosztályon kb. 1000 ifm-mel, tehát összesen kb. 3000 ifm-mel lehet számolni. A jegyzékbe foglalás az 1980 utáni iratokat, illetve a korábban keletkezett, de fenntartott minősítésű iratokat érinti. Az V. főosztály próbakutatásai során 81 dobozból csak 17-ben nem találtak minősített iratot, tehát gyakorlatilag a teljes érimntett anyagot át kell nézni.

A VI. főosztály különféle jegyzékeket készített a Nehézipari Minisztérium, az INTERMETALL Vaskohászati Együttműködési Szervezet és az Alumíniumipari Tervező Intézet iratanyagához.

A VIII. főosztály 2009-ben négy újabb filmtári jegyzéket készített el: 52681–52710, 52718–52963, 52964–53186, KSH-jegyzék. Megkezdődött a régi, 1990-es évek eleji filmtári jegyzékek revíziója, megújítása. A nem hagyományos levéltári anyagok felmérése 2009-ben a Monitor 90 videokazetták (V. főosztály), a Telefongyár mikrofilmnegatívjai (97 tekercs) és a Metalimpex mikrofilm-kártyák Leica kisfilmjeinek (IV. főosztály) felméréseivel és átsomagolásával folytatódott.

5. Folytatódott a MOL iratanyagát feldolgozó **adatbázisok** építése, bővítése, fejlesztése:

Az I. főosztály befejezte a Magyar Kamara Archivuma: Urbaria et Conscriptioes fond Irregistrata részének korrektúrázását és a szerkesztését, valamint a feldolgozócédulák vagy az eredeti anyag segítségével a hiányzó adatok pótlását. A XVI. főosztállyal együttműködésben elkészült az 1720. évi országos összeírás adatbázissémája, megkezdődött a községleírások rögzítése. Az összeírások névanyagának rögzítésére külső munkaerő bevonásával kerül sor, amelyet részben az NKA finanszíroz. Az összeírásból elkészült a 39 vármegyéből 20. A főosztály megkezdte a címereslevelek adatbázisának előkészítését, ennek keretében elkészült a Gubernium Transylvanicum levéltára: Cista diplomatica vegyes iratai között található címereslevelek rögzítése.

A II. főosztály munkatársai javították, kiegészítették és egységesítették a Minisztertanácsi jegyzőkönyvek digitalizált adatbázisát (23 141 rekord). Az Egyesületi adatbázisban rögzítették a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium Egyetemek, főiskolák és tudományos intézetek állagát (1092 rekord). A segédkönyvi adatbázisban rögzítették a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium kijelölt adatait (4276 rekord). A gazdasági minisztériumok állagaiból a Térképtárba áthelyezett térképek esetében a térképtári adatbázisban feltüntették a kiemelés helyét (1879 rekord). A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium: Elnöki iratok (5680 rekord), illetve a Pénzügyminisztérium: Zsidók anyagi és vagyoni jogi ügyeinek megoldására kinevezett kormánybiztos fondjához (13 381 rekord) készített adatbázisokhoz folytatódott az adatrögzítés, valamint Ófelseje Személye Körüli Minisztérium, Útlevelügyi iratokhoz személynévi adatbázis készült.

A III. főosztályon elsősorban a DL-DF adatbázis struktúrájának kialakítása, a XVI. főosztállyal együttműködésben elkészült adatbázis kialakítása folyt. Hasonló munkákra került sor a missilis-adatbázis és a térképtári adatbázis esetében.

Az V. főosztályon adatbázist építettek a Minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi jegyzékéhez, a Külügyminisztérium anyagához, a Belügyminisztérium Egyesületi főosztályának irataihoz. Javították és kiegészítették a Magyar Állam Szerveit adatbázis adatait.

A VI. főosztály részt vett a Magyar Állam Szerveit adatbázis javításában, kiegészítésében.

A VIII. főosztály adatbázisba szerkesztette a nem hagyományos levéltári anyagok körében 2001–2003. között elvégzett felmérés során készített kézírásos, darabszintű jegyzékét.

A XVI. főosztály nemcsak a munkatervében szereplő valamennyi adatbázis migrációját végezte el. Terv szerint elkészült: 1715. évi országos összeírás; Urbaria et Conscriptioes; Királyi Könyvek; Illésy-gyűjtemény; A munkaterven felül a következő adatbázisok migrációja készült el: Batthyány-misszilisek; Céhkataszter; Diversae instructiones; Regesta decimarum; Archivum familiae Rákóczi; Missiles; Városi

és községi pecséttel ellátott iratok; Egyesületi adatbázis; Vegyes conscriptio-k; 1750. évi országos összeírás; 1785/86. évi országos összeírás; DLDF – A középkori Magyarország levéltári forrásainak adatbázisa; Külügyminisztérium; Minisztertanácsi jegyzőkönyvek 1944-1990; Polgári kori egyesületek. Az Arcanumos adatbázisok migrációja ezzel teljes körűen megvalósult. A DigitArchívban lévő adatbázisokkal kapcsolatban sikertelenül kerestük a korábbi fejlesztővel való együttműködés lehetőségét. Az adatbázisokhoz katalógus készült, amely az angol nemzeti levéltár NDAD leírását követve, az EAD szabványhoz illeszkedve tartalmazza az egyes adatbázisok adatbázisszintű és mezőszintű leírását.

A XVI. főosztály munkatervén felül készítette el az 1720. évi országos összeírás adatsémáját, a migrált adatbázisoknak az EAD kompatibilis katalógusleírását, az Elektronikus Levéltári Portál prototípusának a katalóguskezeléssel való kiegészítését, a DL-DF adatbázishoz és az 1720. évi országos összeíráshoz tartozó karbantartó felületet. A digitalizált iratok nyilvántartásának hiánya számos ismert problémát jelent, ezért 2010 októberétől megkezdtek a probléma megoldását: év végéig elkészült a nyilvántartáshoz szükséges adatbázisséma, a felhasználói felület 2011 első félévében valósul meg. A digitalizált iratok nyilvántartásával kapcsolatos problémák kezelésére munkatervén felül megkezdődött a MOL digitalizálási szabályzatának előkészítése.

6. A **Digitális Fotók Adatbázisa** nyilvántartó program üzemszerűen működik, csak ebben lehetett digitális képre vonatkozó megrendelést feladni. Ezzel párhuzamosan zajlik a korábban készült képek besorolása.

VII. Kutató- és ügyfélszolgálat

1. Kutatószolgálat

A statisztikai adatok szerint a kutatóforgalom lényegében változatlan volt: a beiratkozott kutatók száma valamelyest ($\uparrow 3,20\%$) növekedett, a kutatási esetek száma 2009-hez képest jelentősebb ($\downarrow 8,45\%$), a leadott kérések száma ($\downarrow 4,37\%$) pedig csekély mértékben csökkent. Egy kutató átlagosan 7 alkalommal kutat, és ez továbbra is megterheli a kutatószolgálat személyi és tárgyi kapacitását.

Változatlanul jelentős a családtörténet iránti érdeklődés. A filmtár anyagát használó kutatók száma a 2009. évi minimális visszaesést követően ismét növekedett ($\uparrow 10,60\%$), noha az átlagos kutatási alkalmak száma valamelyest ($\downarrow 14,83$) csökkent, egy napra átlagosan 48 kutató jutott ($\downarrow 9,43\%$). A külföldi honos kutatók száma tovább csökkent ($\downarrow 9,79\%$), 378 fő (2009: 419; 2008: 498; 2007: 415; 2006: 258; 2005: 340) volt. A kutatói adatbázis (KUTINFO) minimális technikai szünetekkel folyamatosan működött, az adatrögzítés zökkenőmentes volt. A 2003-ban bevezetett egységes kutatási szabályzat alapján folytatódott az intézményen belüli eltérő gyakorlat fokozatos felszámolása, ám számos ponton továbbra is különbségek vannak az egyes kutatótermek között.

A „szolgáltató levéltár” tevékenységeinek körében 2007-ben bevezetett „Feljegyzésfüzetben” a kutatók 11 esetben rögzítették kéréseiket és kérdéseiket, 1 kutató pedig elismerését fejezte ki a kutatótermi személyzet munkáját illetően. Az iratórző főosztályok levéltárosai a saját munkatervükben meghatározott beosztás szerint mindhárom telephelyen rendszeresen részt vettek a kutatótermi feladatok ellátásában.

Az iratanyag kutatásának egyes mennyiségi mutatói, 2006–2010

Kutatóterem	Kutatók					Kutatási esetek					Kérések				
	2010	2009	2008	2007	2006	2010	2009	2008	2007	2006	2010	2009	2008	2007	2006
I. épület, Bécsi k. tér	1347	1368	1441	1374	1022	6 198	7 115	7 717	7 856	6 664	8 937	9 428	9 254	10 336	10 336
II. épület, Hess A. tér	434	407	398	361	377	2 981	3 326	3 456	3 312	3 719	4 676	4 797	4 694	4 045	4 045
III. épület, Óbuda	1350	1259	1621	1041	1046	13 300	14 112	11 442	11 286	10 504	13 579	14 208	12 424	9 761	9 761
<i>ebből filmkutató</i>	<i>1148</i>	<i>1038</i>	<i>1456</i>	<i>864</i>	<i>842</i>	<i>12 264</i>	<i>13 014</i>	<i>10 654</i>	<i>10 593</i>		<i>10 971</i>	<i>11 494</i>	<i>10 001</i>	<i>8 321</i>	<i>8 321</i>
Összesen:	3131	3034	3460	2776	2445	22 479	24 553	22 615	22 454	20 887	27 192	28 433	26 372	24 142	24 142

Kutatóterem napi átlaga* (250 munkanappal számolva)	Kutatók					Kutatási esetek					Kérések							
	Átlag	2010	2009	2008	2007	2006	Átlag	2010	2009	2008	2007	2006	Átlag	2010	2009	2008	2007	2006
I. épület, Bécsi k. tér	5	5	5	6	5	4	28	25	28	31	31	27	36	36	38	37	39	31
II. épület, Hess A. tér	2	2	2	2	1	2	13	12	13	14	13	15	19	19	19	19	16	20
III. épület, Óbuda	5	5	5	6	4	4	48	53	56	46	45	42	49	54	57	50	42	41

<i>ebből filmkutató</i>	4	4	4	6	3	3	46	49	52	43	42		40	44	46	40	34	35
Összesen:	12	12	12	14	11	10	90	90	97	90	90	84	103	109	114	105	97	92

Kutatótermek	Kutatók átlagos kutatási esetei					Kutatók átlagos kéréslapszáma				
	2010	2009	2008	2007	2006	2010	2009	2008	2007	2006
I. épület, Bécsi k. tér	4,60	5,20	5,35	5,72	6,52	6,63	6,89	6,42	7,07	7,46
II. épület, Hess A. tér	6,87	8,17	8,68	9,17	9,86	10,77	11,79	11,79	10,97	13,34
III. épület, Obuda	9,85	11,20	7,06	10,84	10,04	10,06	11,28	7,66	10,12	9,91
<i>ebből filmkutató</i>	<i>10,68</i>	<i>12,54</i>	<i>7,32</i>	<i>12,26</i>		<i>9,56</i>	<i>11,07</i>	<i>6,87</i>	<i>9,74</i>	<i>10,27</i>
Összesen:	7,18	8,09	6,53	8,09	8,54	8,68	9,37	7,62	8,72	9,41

* Az egyes évek átlagos értékeit a kerekítés szabályai szerint, az időszakos átlagot ennél árnyaltabban, egy tizedesjegyre kerekítve adtuk meg.

A kutatók által megrendelt fénymásolatok száma 54 012 (2009: 85 996; 2008: 101 413; 2007: 108 464; 2006: 113 843; 2005: 176 824) darab volt, azaz az állományvédelmi okokból hozott korlátozó — és szolgáltatásbővítő — intézkedések nyomán tovább csökkent (↓37,19%) a fénymásolatok készítése. A fénymásolatokból származó árbevétel — 7 877 157 Ft (2009: 8 489 880 Ft) — csökkenését (↓7,22%) bőségesen kompenzálta a fotójegyek eladásából származó megnövekedett árbevétel. A hagyományos reprográfiai szolgáltatások mennyiségi mutatóiban tapasztalható újabb jelentős visszaesés (↓12,85) oka az, hogy 2010-ben a veszélyeztetett iratok másolása során korábban alkalmazott, elavult eljárás (fénymásolat készítése mikrofilmről) helyett új eljárást vezettünk be. Ennek keretében az állományvédelmi okból nem fénymásolható iratokról szkennelés után egyszerű, fénymásolat minőségű nyomatot készítünk. Ez nemcsak állományvédelmi szempontból előnyös, hanem amiatt is, mert így a MOL digitalizált képállománya a kutatói megrendelésre készült másolatokkal is folyamatosan gyarapszik. A színes nagyítások mennyisége elenyésző volt. A fekete-fehér nagyítást kérő kutatók száma nem változott, a nagyítások számának kiemelkedő (↑374,65%) növekedését egy helytörténeti gyűjtemény gyarapításával összefüggő megrendelés magyarázza. Bár a sajátgépes felvételezést évről évre több kutató választja, a megrendelésre készült egyedi digitális felvételek száma 19 687 felvételre (2009: 17 120) emelkedett (↑15,00%). A növekedés oka egyértelműen a mikrofilmről készült fénymásolatok digitális felvétellel történő kiváltása volt. A kutatói igényekhez alkalmazkodva 2009-ben bevezetett félnapos fotójegy, valamint a 10 és a 20 alkalmas bérlet a várakozásnak megfelelően igen népszerű volt a kutatók körében. A Bécsi kapu téri kutatóteremben 555 (2009: 473; ↑17,33%) darab — 491 félnapos, 47 db 1 napos, 13 db 10 x félnapos, 3 db 20 x félnapos —, a Hess András téri kutatóteremben 265 (2009: 177; ↑49,72%) darab — 250 db félnapos, 5 db 1 napos, 10 db 10 x félnapos —, a Lángliliom utcai kutatóteremben 60 (2009: 58; ↑3,45%) darab — 5 db félnapos, 4 db 1 napos, 1 db 10 x félnapos —, tehát mindösszesen 880 (2009: 765; ↑15,03%) fotójegyet adtunk ki. A fotójegyek csaknem 28,75%-át külföldi kutatók váltották. A fotójegyek eladásából származó bevétel 2 432 000 Ft volt (2009: 2 027 000 Ft; 2008: 1 985 000 Ft; 2007: 1 038 000 Ft; 2006: 513 000 Ft), ami a 2009. évi bevételhez képest jelentős (↑19,98%) növekedést jelent. Ennél is fontosabb azonban az, hogy a korábban fénymásolásra való előkészítésre, másolásra és reponálásra fordított munkaidő most más munkaterületeken, a korábbinál sokkal jobban hasznosul. A digitális felvételezés ugyanakkor állományvédelmi szempontból is sokkal kíméletesebb eljárás a fénymásolásnál.

2007-ben kísérletképpen megteremtettük a műszaki lehetőségét annak, hogy a kutatók olvasóablak-digitalizálással maguk készítsenek digitális felvételt mikrofilmről. A szolgáltatást 2010-ben 106 kutató (2009: 77 kutató; ↑37,66%) vette igénybe, és 5753 felvétel (2009: 4747; 2008: 9485 db) készült el ily módon (↑21,20%). Ebből a szolgáltatásból az intézménynek 484 873 Ft (2009: 367 826 Ft; 2008: 707 277 Ft) bevétele származott (↑31,82%).

A korszerű szolgáltatások bevezetésével úgy sikerült növelni a reprográfiai szolgáltatásból származó árbevételt, hogy a szolgáltatások árát a MOL utoljára 2009. július 1-jén emelte.

Reprográfiai szolgáltatások mennyiségi mutatói, 2001–2010

	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001
1 Mikrofilmről filmmásolat (méter)	44 655	39 679	34 487	48 207	42 640	48 791	50 730	53 516	63 028	66 350
2 Mikrofilmről digitális másolat (MOL-nak)	194	4 466	4 364	9 719	21 900		1396	10 423	9631	8288
2a Mikrofilmről szkennelt digitális másolat	5 753	2 132	18 951	2 973						
3 Színes nagyítások	36	66	46	0	482	911	951	1 852	1 651	2 626
4 Fekete-fehér nagyítások	1 094	292	228	115	571	1 066	1 257	1 477	2 210	2 357
5 Fekete-fehér kisfilm/felvétel	0	0	0	0	40	108	196	429	1 255	975
6 Színes kisfilm/felvétel	0	0	0	0	0	284	120	1 969	1 651	164
7 Egyedi digitális felvétel	19 687	17 120	15 240	22 014	33 593	19 906	16 584	4 077	8 486	222

8	Egyedi digitális felvétel (MOL-nak)	27 467	29 532	21 364	17 752	19 092					
9	Tömeges digitális felvétel (MOL-nak)	246 017	43 334	31 730	45 404	36 135	34 129	50 000		10 000	
10	Digitális felvételtől nyomtatás	696	691	851	711	682	911				
11	Fénymásolat (Canon, Xerox)	74 948	85 996	101 413	108 464	113 843	176 824	161 160	214 485	166 420	
12	Sokszorosítás (MOL-nak)	72 000	170 230	88 728	94 774						

A kutatóforgalomról kialakított képhez hozzátartozik a filmtárból teljesített kölcsönzési esetek száma, ami ebben az esztendőben — figyelmen kívül hagyva a kiugróan magas 2009. évi adatot — az átlaghoz és az átlagos forgalmú évekhez képest emelkedett. Az elmúlt tíz esztendőben az átlag 450 eset és 1800 doboz körül mozgott. Ez is jelzi, hogy az intézmény milyen jelentős szerepet tölt be a helytörténeti forrásbázis közvetlen elérhetőségének biztosításában.

	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001
kölcsönzési eset	474	614	399	427	465	471	508	412	393	407
kölcsönzött dobozok	2051	2362	1552	1672	1872	1881	2011	1651	1527	1588

A kutatási célú mikrofilm-kölcsönzési alkalmak és a kölcsönzött dobozok száma az előző évhez képest viszonylag jelentős mértékben (alkalmak: ↓22,80%; dobozok: ↓13,17%) csökkent, az átlagnál azonban (alkalmak: ↑3,72%; dobozok: ↑12,94%) magasabb volt.

Levéltárközi kölcsönzéssel 32 (↓73,11%) alkalommal összesen 967 (↓48,76%) db (2009: 1887; 2008: 6740; 2007: 15 599; 2006: 13 970; 2005: 9968; 2004: 6489; 2003: 2848) DL és DF oklevélfényképet kölcsönöztünk 1 intézménynek, 10 kutató számára. A nagy mértékű visszaesés oka az, hogy a kutatók zöme immár a 2010 márciusában interneten keresztül hozzáférhetővé tett, 108 372 oklevél digitális képét is tartalmazó — majd 2010 őszén a DF-állománnyal kiegészített — adatbázist használja.

Az év folyamán 9 belföldi (Petőfi Irodalmi Múzeum, Magyar Nemzeti Múzeum /3 alkalom/, Magyar Nemzeti Galéria, Zala Megyei Levéltár, Óbudai Múzeum és Könyvtár, Magyar Tudományos Akadémia, Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum) és 2 külföldi (Szlovák Nemzeti Múzeum, Esterházy Privatstiftung), vagyis összesen 11 kiállításra (2009: 12 alkalom) összesen 81 tételt (2009: 120 tétel; ↓32,50%) kölcsönöztünk. Eredeti irat kölcsönzését digitális felvétellel váltottuk ki (Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Budapesti Történeti Múzeum, Zala Megyei Múzeumok Igazgatósága, Szent István Király Múzeum, Győr-Moson-Sopron Megyei Múzeumok Igazgatósága, ELTE Egyetemi Könyvtár, Horvát Nemzeti Levéltár) 6 belföldi és 1 külföldi (2009: 3 belföldi, 1 külföldi) kiállítás esetében (↑50%).

2. Ügyfélszolgálat

A központi (I.) épület információs irodája — és a kutatótermek — a tájékoztatás elsődleges intézményi központjai, ahová több száz elektronikus levél, írásos, telefonos és személyes kérdés érkezik. 2010-ben az iroda munkatársai 6082 esetben (↓9,3%) adtak tájékoztatást (2009: 6706; 2008: 5460; 2007: 6272; 2006: 6290 2005: 6865), amelyből 2297 (2009: 2961) esetben írásos tájékoztatást nyújtottak (↓22,43%) magyar, német, angol nyelven.

Ezenfelül valamennyi főosztálynak igen jelentős szóbeli és írásos tájékoztató munkát kell ellátnia, így például az I. főosztály tudományos és családtörténeti megkeresésre 113 (2009: 92 eset) esetben, a II. főosztály 148 (2009: 174 eset) esetben, a III. főosztály 84 (2009: 85 eset) esetben adott írásbeli tájékoztatást.

VIII. Kiadványkészítés

Bár a tudományos, ismeretterjesztő és egyéb kiadványok készítése a levéltári törvényben rögzített, tehát alapfeladata a MOL-nak, a rendelkezésre álló pénzügyi feltételek sem a szerzői teljesítmény értékelését, sem a nyilvánosságra hozatalt nem támogatják a szükséges mértékben.

A kiadványkészítésben elsősorban a megjelentetés költségeit igyekszünk előteremteni, a MOL-költségvetésből nem fedezhető kiadásokat elsősorban az NKA-támogatásokból szerezzük meg (a költségvetés a megnyert támogatások teljes összegében elnyeréséhez szükséges önerőt jelenti).

A kiadványok elkészítése — különösen a támogatás esetén, amikor a pályázat benyújtási határideje március–április, az eredmény közzétevése június, a megvalósítás pedig a következő év tavasza, nem számítva a különféle okokból adódó csúszásokat — nem igazodik a naptári évekhez. A 2010. évi szerényebb

kiadványtermést részben a 2009. évi kisebb intenzitású kiadvány-előkészítések, részben a 2011-re áthúzódó előkészítési munkálatok indokolják.

A MOL szakmai folyóirata a Levéltári Közlemények, ennek 2010. évi kötete személyi változások miatt csúszott át 2011 I. felére. Sajnálattal kell megállapítani, hogy a kéziratok jórészt nem a MOL aktív munkatársai nyújtják be, így a szaklap intézményi jellegét erősíteni szükséges majd 2011-ben.

A MOL — munkatársain keresztül — számos más periodika vagy sorozatjellegű kiadvány szerkesztésében vesz részt. Alapítása óta a főigazgató képviseli az intézményt a Lymbus szerkesztőségében, 2010-ben Gecsényi Lajos mellett Reisz T. Csaba is részt vett a munkában, szerkesztőként Katona Csaba működött közre. E kiadványban elsősorban a tördelés költségei hárultak a MOL-ra. A kiadvány 2011-ben jelenik meg.

A Magyar Levéltárosok Egyesülete, A MOL és az Önkormányzati Levéltárak Tanácsa közös kiadásában jelenik meg a Levéltári Szemle, ennek szerkesztőségében Katona Csaba volt a felelős szerkesztő, Ólmosi Zoltán pedig olvasószerkesztőként segítette a kiadvány színvonalas kivitelezését. A pályázatban nem biztosított költségek rá eső részét (kb. 250e Ft-ot) a MOL a saját költségvetéséből fedezte.

Jelentős teljesítménynek tartjuk, hogy 2010-ben a Turul a kiadók paritásos részvételével felállt szerkesztőbizottság elvi felügyelete mellett teljes szerkesztőségi megújuláson ment keresztül. A főszerkesztő — miután Nyulásziné dr. Straub Éva a főszerkesztésről lemondott, amelyet érdemei elismerése mellett vett a MOL főigazgatója tudomásul — dr. Rácz György lett, az új szerkesztőségben a Magyar Genealógiai és Heraldikai Társaság, a Magyar Történelmi Társulat, a MOL, a családkutatás, a felsőoktatás és az érintett közgyűjtemények képviselői kaptak szerepet. A korábban évente kétszer, két összevont számmal megjelent családtörténeti periodika 2010-ben 4 önálló számmal jelent meg.

2010-ben NKA-támogatást kaptunk Bél Mátyás *Notitia Hungariae novae historico-geographica* című művének első két kiadatlan fejezete (Árva és Trencsén vármegye) megjelentetésére, 2011. I. negyedévében határidőre elkészül a kötet (itt az eredeti tervekkel ellentétben végül a tördelés költségeit a MOL-nak kellett átvállalnia). Pálffy Géza: A haditérképészet kezdetei a Habsburg Birodalomban című, bizonyosan európai színvonalú munkája két nyelven, magyarul és németül jelenik meg, a képanyagot az Országos Széchényi Könyvtáron kívül drezdai, karlsruhei és két bécsi gyűjteményből szereztük meg, nem kis utánajárással, a könyv 2011 I. félévében megjelenik. Ugyancsak a nyomdai előkészítés alatt állt Török Enikő Mikoviny Sámuel-monográfiája, ennek megjelenése 2011 nyarán várható.

Megjelent az *ArchivNet* című 20. századi internetes forrásközlő folyóirat hat száma (felelős szerkesztő: Katona Csaba).

A Bécs–budapesti Archiv Kiadó *Magyar Történelmi Archivum* c. sorozata a magyar történelem egy-egy fontos eseményére vonatkozó dokumentumok faksimile kiadása, amely a múlt iránt érdeklődők széles köréhez juttatja el az intézményben őrzött legjelentősebb forrásokat. 2010-ben 13 (2009: 15; 2008: 15; 2007: 14) tematikus füzet jelent meg, zömében munkatársaink közreműködésével. A sorozatot nagy érdeklődés kíséri.

Kiadványaink között tartjuk számon az online szolgáltatások keretében térítésmentesen hozzáférhető nagy adatbázisainkat, ezek körét 2010-ben is bővítettük. Az online és offline termékek előállításában az Arcanum Adatbázis Kft. volt a partnerünk, az online gyűjtőfelület a www.mol.gov.hu/digitalia címről elérhető. A 2009-ben megjelent Vas megyei kataszteri térkép DVD a *Digitális Magyar Térkép, 2009* versenyen II. helyezést ért el márciusban.

A *Rendszerváltás Magyarországon, 1987–1990* DVD a rendszerváltozás éveit tudományos alapossággal bemutató, ám mégis olvasmányosan megírt összefoglaló tanulmány, részletes névmutató és egy minden korábbinál részletesebb kronológia mellett 300 iratot (több mint 5000 oldal terjedelemben), 272 fényképet, 70 plakátot, 125 hangfelvételt (több mint 40 óra) és 24 filmrészletet (közel 2 óra) közöl. Magyarországon még nem jelent meg ilyen részletes válogatás.

Fontos információs felületnek tekintjük a MOL 2009 óta átalakított honlapját, amelynek látogatószáma továbbra is jelentős, 169 242 (2009: 194 532). A visszaesés oka a strukturáltabb adatbázis-tájékoztatás, ennek alapján közvetlenül, honlapunkon való böngészés nélkül juthatnak el az érdeklődők az egyes szolgáltatásokhoz. A DigitArchív látogatottsága is kis mértékben visszaesett, a

belső/külső látogatók száma 342/11 586 (2009: 470/12 256). Növekedett viszont az ArchivNet látogatóinak / oldalátöltéseinek száma: 8775/23 593 (2009: 7985/21 941).

A MOL honlapjának egyik legrendszeresebben és következetesen bővülő és frissülő rovata „A hét dokumentuma”, amelyen minden hétfőn 10 órakor új cikk jelenik meg. 2010-ben 49 új cikk jelent meg, azokat 75 793 alkalommal tekintették meg; a 2009-ben megjelent ugyancsak 49 cikket 2010-ben is sokan (86 454) látogatták, így ennek a rovatnak a folyamatos publikáltsága szükségszerű. A két év legnépszerűbb cikke „Az állandó országház terve”, amelyet 3533-an tekintettek meg. A rovat cikkei közül többet a Múlt-kor és a HVG is teljesen átvett.

Több munkatársunk publikált az év folyamán önálló köteteket, kisebb-nagyobb történeti közleményeket, forrásokat, előadásokat tartott konferenciákon. Ezek felsorolását a munkatársak bibliográfiája tartalmazza.

A levéltári segédleteknél már elsőbbséget élvez az online publikáció, egy-egy segédletből csupán 50 sokszorosított példány készül.

Megjelent kiadványok

Politikatörténeti források Bátori István nádor első helytartóságához (1522–1523). Közzéteszi: C. TÓTH NORBERT. (A Magyar Országos Levéltár Kiadványai II. Forráskiadványok, 50.) Bp., 2010. 290 p.

Franciák Magyarországon, 1809 (A Győri Mediawave Fesztivál keretében 2009. április 29-30-án megrendezett tudományos konferencia előadásai kiegészítve a fehérvári konferenciával). I. köt. Bp.–Győr, Győr Megyei Jogú Város Levéltára–Magyar Országos Levéltár–Mediawave Alapítvány, 2010. Szerk.: BANA JÓZSEF–KATONA CSABA. 208 p.

Hangulatjelentések a fővárosból 1988 októberétől 1989 októberéig. Bp., Budapest Főváros Levéltára–Magyar Országos Levéltár, 2010. Szerk.: RÁCZ ATTILA–KATONA CSABA. (Budapest Főváros Levéltára forráskiadványai XI.) 320 p.

PELBÁRT JENŐ: *Levéltári vízjeltitkok: bétszáz év papír- és vízjelkincse a Magyar Országos Levéltárban*. Budapest–Nagykovácsi, Grafon Kiadó, 2010. 100 p.

„Tragač za zvijezdama.” *Izložba u povodu 250. obljetnice rođenja horvatskoga astronoma i matematičara Danijela Mirka Bogdanica & 200. obljetnice dovršetka Lipszkyjevoga zemljovida Ugarske*. „Csillagok fűrkészője”. *Emlékkiállítás Bogdanich Dániel Imre csillagász születésének 250. & Lipszky János Magyarország-térképe befejezésének 200. évfordulója tiszteletére*. Összeáll.: REISZ T. CSABA–VLATKA LEMIC. Horvát Nemzeti Levéltár–Magyar Országos Levéltár, Zágráb, 2010. 38 p.

„Együtt a csillagokig” *Források a magyar–szovjet űrrepülés 30. évfordulójára. Kiállítás a Magyar Országos Levéltárban*. Bev.: ÓLMOSI ZOLTÁN. Szerk.: KATONA CSABA. Bp., 2010. 74 p.

* * *

- *Levéltári Közlemények*, 81. (2010) 432 p. [megjelenés áthúzódik 2011-re]
- *Archivnet*, 10. (2010) 1–6. számok [www.archivnet.hu]
- *Levéltári Szemle*, 60. (2010) 1–4. számok (társkiadó)
- *Turul*, 83. (2010) 1–4. számok (társkiadó), 32, 32, 32 p.
- *Lymbus. Magyarságtudományi forrásközlemények*, 8. (2010) (társkiadó) [megjelenés áthúzódik 2011-re]

* * *

Elektronikus kiadványok

Rendszerváltás Magyarországon, 1987–1990. Szerk.: MAJTÉNYI GYÖRGY–MIKÓ ZSUZSANNA–SZABÓ CSABA. Bp., 2010. 1 DVD-ROM

Georeferált Vármegyei Kataszteri Térképek. Békés (1882–1887). Bp., 2010. 1 DVD-ROM
Georeferált Vármegyei Kataszteri Térképek. Tolna (1859–1864). Bp., 2010. 2 DVD-ROM

* * *

A Magyar Történelmi Archívum füzetei, az Archív Kiadó gondozásában, Bp., 2005–2010

- *Wesselényi-összeesküvés, 1671 (Toma Katalin)*
- *Lórántffy Zsuzsanna, 1644 (Oborni Teréz)*
- *Hadik András, 1763 (Soós István)*
- *Maros város privilégiuma, 1324 (Tringli István)*
- *Vasutak, 1880/Eisenbahnen, 1880 (Oross András)*
- *Ungarreisen von Joseph II. 1770 (Kulcsár Krisztina)*
- *János Zsigmond, 1572 (Oborni Teréz)*
- *Nádasdy Tamás, 1554 (Németh István)*
- *Hadik, 1757 Belagerung von Berlin (Soós István)*
- *Fráter György, 1545 (Oborni Teréz)*
- *A pozsareváci béke, 1718 (Oross András)*
- *Albert, 1780 (Kulcsár Krisztina)*
- *Carolina resolutio, 1723 (Soós István)*

IX. Közművelődés és tudományos közélet

A korábbi évekhez hasonlóan a MOL minden lehetőséget felhasznált arra, hogy tevékenységét az intézmény sajátosságainak megfelelő formában megismertesse a közvéleménnyel, ez a levéltár társadalmi integrációját segíti elő. A közművelődési rendezvényeken az éves látogatóforgalom közel 7800 fő volt.

2010-ben 8 kiállítást (2009: 1 kiállítás; ↑800%) rendeztünk és 2 kiállítást folytattunk vagy továbbfejlesztettünk, ezeket — nem ismerve és számolva a zágrábi, valamint a virtuális és online kiállítás ilyen irányú adatát — összesen mintegy 5600 fő (2009: mintegy 4000 fő ↑71,43%) tekintette meg. Kiállításaink voltak: *Rendszerváltás Magyarországon* (2010-ről áthúzódó), *Levéltári vízjeltűk, Áthidaljuk az évszázadokat, Együtt a csillagokig* iratkiállítás + azonos című adaptált orosz poszterkiállítás, *Bogdanich-emlékkiállítás* (Zágráb), válogatás a könyvtár különlegességeiből, válogatás a könyvtár rendszerváltással összefüggő anyagából, Mikoviny Sámuel online kiállítás szlovákul, Archiv Atlas (virtuális kiállítás).

A MOL és a Magyar Papír- és Vízjeltörténelmi Társaság az első magyarországi vízjeles papíroklevél kibocsátásának 700. évfordulója alkalmából rendezett, 2010. április 8-án megnyitott kiállítása a nemzet levéltárában őrzött iratok segítségével ad áttekintést az elmúlt századok papír- és vízjelkincséről. Ebből az alkalomból Szivi László, a Magyar Posta Zrt. vezérigazgató-helyettese ünnepélyesen forgalomba bocsátotta az évforduló alkalmából kiadott, Gentilis bíboros, pápai követ 1310. május 2-án kelt levelét ábrázoló alkalmi bélyeget.

A tervben szereplő négy közművelődési rendezvény látogatóinak összesített létszáma a tavalyihoz hasonlóan, alakult (2009: 4600 fő). Ez azért igen jelentős eredmény, mert az egyébként rendkívül népszerű májusi szabadtéri programot a rossz időjárás miatt részben lemondta a Magyar Nemzeti Múzeum. Emellett csak a rendezvény tervezett időpontja előtt néhány héttel derült ki a sajtóból, hogy 2010-ben nem kerül sor a Múzeumok Őszi Éjszakája központi program megrendezésére, így nem maradt elég idő arra, hogy az azonos időpontban megtartott levéltári éjszakáról kellő tájékoztatást helyezünk el a médiában. Az előkészítésben és a szervezésben rendszeresen részt vevő munkatársak száma folyamatosan emelkedik, és erre a növekvő látogatottság, valamint a mind összetettebb felkészülést kívánó programok miatt szükség is van. A legnépszerűbbek továbbra is a meglehetősen eszközigényes jelmez és a kézműves játékok, amelyekhez a munkatársak minimális költséggel, gyakran saját szabadidejükben állították elő a szükséges eszközöket.

Tavasszal önálló sátorban vettünk részt a Múzeumok Majálisán, ahol a gyermekprogram mellett, amelynek témája a céhes élet — vándorkönyvkészítés, mesterlevél-készítés, könyvkötés — volt, a felnőtteknek hasonló témában keresztrejtvényt és kvízt készítettünk. Júniusban ismét csatlakoztunk a Múzeumok Éjszakájához, ebből az alkalomból kulturális kaszinóval vártuk a látogatókat. A sajtónyilvánosságot az OKM által központilag szervezett kampány biztosította. A Kulturális Örökség Napjai program keretében szeptemberben az épület és az időszaki kiállítások bemutatása mellett igen sikeres történelmi játszóházat szerveztünk. A Múzeumok Őszi Fesztiválján két programsorozattal vettünk részt. A *Térjünk a tárgyra* sorozat keretében hat héten át hetente egy újabb, levéltári irat mellékletét képező tárgyat mutattunk be a közönségnek. A bemutatott anyagról a Skanzen támogatásával oktatási segédanyag készült. A *Fától-fájig* sorozatban a környezettudatos magatartásra hívtuk fel a figyelmet, ennek keretében a papír és az újrapapír készítésének állomásait ismerhették meg a látogatók kézműves foglalkozásainkon. Novemberben *Karnyújtásnyira a történelem* című közművelődési programsorozatunk ötödik rendezvénye a *Felemelő évszázad* címet viselte. A rendezvény fővendége Farkas Bertalan úrhajós volt, aki az időszaki kiállítás megnyitását követően személyes élményeit is megosztotta a látogatókkal. A program lebonyolítását az Apetito Étterem támogatta.

A Nagy-Kul-Túra pályázatot 2010-ben nem hirdette meg a minisztérium, ezért oktatási programjainkat csak a bejelentett látogatócsoportok számára kínáltuk.

A TÁMOP 3.2.11/KMR pályázat keretében 6 iskolával kötöttünk együttműködési megállapodást; 18 különféle tematikájú foglalkozás keretében, összesen mintegy 400 diákot fogadtunk volna. A pályázott összeg eredetileg 16 617 870 Ft volt. Pályázatunkat kétszeri hiánypótlás után formai okokra hivatkozva elutasították. A második hiánypótlás alkalmával csökkentettük a pályázati összeget 15 617 459 Ft-ra. Az elutasítás ellen panasszal éltünk, azonban panaszunkra a meghosszabbított határidő letelte után sem kaptunk választ. A végleges elutasítás 2011 januárjában érkezett csak meg. Az együttműködő iskolákkal egyeztetve a tervezett csoportokat a 2010/2011. tanévben a lehetőségekhez képest annak ellenére is fogadjuk, hogy az igényelt támogatást nem kaptuk meg.

2010. március 2-án a MOL-ba látogattak az Alkotmánybíróság tagjai. Ez alkalommal történt meg a magyar államiság legfontosabb dokumentumait, a törvények hitelesített példányait őrző Döry Ferenc Törvényszoba átadása. Dr. Rácz György főosztályvezető a középkori oklevélgyűjtemény törvényeit, törvényhozással kapcsolatos dokumentumait mutatta be kronológiai sorrendben, a köztük lévő, jogtörténeti szempontból fontos kapcsolatok ismertetésével. Az alkotmánybíráknak lehetőségük nyílt II. András aranybullájának megtekintésére, amelynek másolatát mint méltóságuk jelképét viselik talárjuk fölött. A látogatás során Dr. Paczolay Péter, az Alkotmánybíróság elnöke ünnepélyesen átadta a Döry Ferenc Törvényszobát. Ebből az alkalomból Udvarhelyi Péter, a Magyar Köztársaság Országgyűlése Irattári és Levéltári osztályának vezetője átadta a MOL-nak az Alkotmány módosítását tartalmazó 2001. évi törvény eredeti példányát. Az ünnepség zárásaként Szepesiné Simon Éva főlevéltáros vezetésével az alkotmánybírák megtekintették a törvényszobában őrzött újkori törvényeket.

Az év folyamán négy szakmai megbeszélést, illetve konferenciát rendeztünk *Állományvédelem a gyakorlatban, Gróf Klebelsberg Kuno születésének 135. évfordulója, Digitális megőrzés lépésről lépésre, Széchenyi István és kora a levéltári források tükrében* címmel. A rendezvényeken összesen mintegy 1200 fő vett részt.

December 17-én „Digitalizálási eredmények a MOL-ban, 2010” címmel többszereplős bemutatót tartottunk, ahol tájékoztattuk az érdeklődőket a 2010. évben elvégzett digitalizálási munkákról.

A kiállítást és a központi épületet 92 csoportban (2009: 52 csoport; ↑76,92%) 1341 fő (2009: 927 fő; ↑44,66%) tekintette meg 25 munkatársunk szakszerű ismertető vezetésével.

Négy alkalommal (március 25., április 30., szeptember 29., december 7.) tartottunk könyvbemutatót saját vagy más kiadók kiadványáról. A december 7-i könyvbemutató meglepetése volt „A középkori Magyarország digitális könyvtára” címet viselő weboldal (<http://www.mol.arcanum.hu/medieval/>) előzetes átadása (a hivatalos bemutató december 17-én volt), amely 175 kötetet, mintegy 140 000 oldal középkori forrásszöveget tartalmaz.

Május 5-én a MOL, a Vas Megyei Levéltár és a Mediawave Közalapítvány együttműködésében immár negyedik alkalommal került sor közösen megrendezett tudományos konferenciára a Mediawave Fesztivál keretein belül, ezúttal nem Győrött, hanem Szombathelyen. A *Gödörből Gödörbe. Mindennemű válságok Magyarhonban a 19–20. században* című konferenciának a Vas Megyei Levéltár előadóterme adott otthont, ahol az előadások végig telt ház előtt zajlottak.

2010-ben 33 internetes felületen összesen 84 megjelenést regisztráltunk. Ezenkívül az MTV1 csatornán 5, a HÍR TV-ben pedig 3 alkalommal közöltek tudósítást, illetve sugároztak riportot a MOL rendezvényeiről, projektjeiről, munkájáról.

2010-ben két munkatársunk habilitált: dr. Szabó Csaba az Eötvös Loránd Tudományegyetemen (szeptember 29.) és dr. Majtényi György a Debreceni Egyetemen (október 28.).

Munkatársaink előadóként a Magyar Levéltárosok Egyesülete, a Magyarországi Egyházi Levéltárosok Egyesülete, a Fiatal Levéltárosok Egyesülete, az Önkormányzati Levéltárak Tanácsa, a Magyar Történelmi Társulat és az önkormányzati levéltárak számos rendezvényén működtek közre. Több munkatársunk töltött be szakmai közéleti tisztséget. Reisz T. Csaba főigazgató a Levéltári Kollégium elnöke, a Magyar Történelmi Társulat választmányának tagja, az ELTE történelem szakos záróvizsga-bizottságának tagja; dr. Szabó Csaba főigazgató-helyettes és dr. Körmendy Lajos főosztályvezető a Levéltári Kollégium tagjai; Katona Csaba a Magyar Történelmi Társulat választmányának tagja, az MLE választmányának a tagja, a Levéltári Szemle felelős szerkesztője; Tóth Tiborné a Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület vezetőségének tagja; Ólmosi Zoltán a Levéltári Szemle olvasószerkesztője, Oross András a Fons folyóirat szerkesztőségének, dr. Németh István az Urbs Várostörténeti Évkönyv szerkesztőségének tagja.

A MOL munkatársainak belső közművelődési tevékenysége keretében szakmai kirándulást szerveztünk a sátoraljaújhelyi levéltárba és Vizsolyba (szeptember 24.), az utazást a levéltár a busz költségeinek átvállalásával támogatta. Szervezett látogatást tettek munkatársaink a magyar parlamentbe (november 22.).

X. Könyvtár

A Központi Könyvtár és a Fiókkönyvtár a gyűjteményszervezési, bibliográfiai feldolgozó, olvasószolgálati, állományvédelmi feladatokat magas színvonalon látta el. Kiemelt feladat volt a teljes állomány elektronikus katalógizálása, 2010-ben közel 13 500 ezer új rekord készült. A teljes állomány elektronikus feldolgozottsága év végére 83%.

A könyvtári állomány zömében ajándékként **1547** (2009: 847; 2008: 697) művel (könyv és folyóirat) **1948** (2009:1466; 2008:1676) kötetben gyarapodott, ami **5 747e** (2009: 5 939e 2008: 4 162e) forint értéket képvisel. Elektronikus adathordozó formájában **139** (2009: 78; 2008: 32) mű, **149** (2009: 95; 2008: 57) darab érkezett **1 402e** (2009: 1317e ; 2008: 1 258e) Ft értékben. A 2010. évi fogyások figyelembevételével az állomány **64 605** (2009: 63 058; 2008: 62 546; 2007: 61 901) műre, **127 652** (2009: 125 704; 2008: 124 338; 2007: 124 021) kötetre, **533** (2009: 394; 2008: 316; 2007: 297) elektronikus adathordozóra (707 darab) nőtt. A Corvina-rendszerben üzemelő online katalógusban **13 454** (2009: 9974; 2008: 8018; 2007: 7162; 2006: 6500) rekord készült el az év folyamán, ezzel **60 519-re** (2009: 47 065; 2008: 37 091; 2007: 29 073) nőtt a katalógus rekordjainak száma, amely becslés alapján 107 ezer dokumentum leírását jelenti.

A könyvtár olvasószolgálati forgalmának alakulása:

	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Eset	2 601	2 535	2 549	2 727	2 904	2 753
Mű	7 238	7 451	8 053	7 768	10 256	7 560
Kötet	10 119	10 282	11 365	10 704	11 828	10 909

Könyvtárközi kölcsönzés keretében 4 (2009: 6) esetben 7 (2009: 6) művet kaptunk 7 (2009: 7) kötetben, tőlünk 59 (2009: 23) esetben kértek 52 (2009: 23) művet 116 (2009: 26) kötetben. A kiadványcsere-kapcsolatot nemzetközi viszonylatban jelenleg 19 ország 53 nemzetközi (ebből 14 részlegesen, 23 teljes körűen szünetelő), továbbá 36 hazai (és 2 szünetelő) partnerrel tartjuk. Nemzetközi csere keretében 146 művet kaptunk 200 kötetben, 774e (2009: 750e; 2008: 370e; 2007: 510e; 2006: 870e) forint értékben, és a levéltár 15 művet küldött 189 kötetben 201 620 (2009:466 625; 2008:220 020; 2007:415 820; 2006: 295 580; 2005: 1 095 270) forint értékben; belföldi csere keretében 169 művet kaptunk 207 kötetben, 533 910 (2009:576 280; 2008:145 080; 2007:114 840; 2006: 189e; 2005: 233e) forint értékben, és a levéltár 18 művet 232 kötetben 481e (2009: 970e ; 2008: 98e; 2007: 70e; 2006: 162e; 2005: 143e) forint értékben küldött partnereinek. A nemzetközi csere változatlanul jelentősen járul hozzá a külföldi szakfolyóiratok beszerzéséhez.

2010-ben a könyvtár 473 kötetet adott át (forráskiadványok, adattárak, periodikumok) digitalizálás céljából. Az Intézmény kulturális rendezvényein három alkalommal — önálló programmal — vettek részt a könyvtár munkatársai. Máskor kiállítással színesítették a rendezvényeket. Márciusban a Külügyminisztérium, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár és a Budapest Főváros Szakkönyvtárának képviselőit látták vendégül.

XI. Nemzetközi kapcsolatok

A MOL a beszámoló évében is folyamatosan jelen volt azokon a nemzetközi szakmai fórumokon, amelyek az együttműködés meghatározó rendezvényeit jelentik. A nemzetközi kapcsolatok fenntartása a MOL-nak „örökölt” kötelezettsége, mert a fenntartó minisztérium ilyen irányú — elsősorban pénzügyi, másodsorban személyi — korlátai miatt Magyarország képviselete hosszú ideje szinte teljességgel a levéltárra hárul. Az intézmény presztízse miatt is több intézmény vele keresi az együttműködés lehetőségeit, a levéltár nemzetközi reputációja — a hazait felülmúlóan — kimagasló. A nemzetközi kapcsolatok költségeit jelentős mértékben a Nemzeti Kulturális Alap támogatása, kisebb mértékben az intézmény költségvetése fedezi. A rendezvényekről hír, tudósítás vagy szakmai beszámoló a levéltár honlapján olvasható.

Az Európai Unió levéltári — a nemzeti adminisztráció vagy a nemzeti levéltár — főigazgatóinak állandó konferenciáján (EBNA) Madridban (május 18–19.) és Brüsszelben (november 18–19.) Reisz T. Csaba főigazgató képviselte a levéltárat, Komlósi-Gera Zsófia, a MOL 2011. évi EU-rendezvényeinek szervezéséért felelős munkatárs is elkísérte őt.

Körmeny Lajos részt vett az Európai Levéltárak Állományvédelmi Hálózata, valamint az Európai Szakértői Csoport (EAG) munkájában. A Hálózat egy 2009-ben induló kezdeményezés, és az Európai Unió nemzeti levéltárainak biztosít fórumot állományvédelmi kérdésekben. 2011-ben a második találkozót rendezték meg, ezúttal Hágában (szeptember 27.), ahol 2011-re Budapestre invitáltuk a jelenlévőket. Az EAG a kialakult gyakorlat szerint két találkozót tartott, egyet Madridban (május 19.), egyet pedig Brüsszelben (november 19.).

Szatucsek Zoltán fősztályvezető részt vett a DLM-Forum rendezvényein (Brüsszel, február 5., Madrid, május 25–26., Belgium, november 16–17.), továbbá előadás tartásával részt vett a 8. Európai digitalizálási konferencián (április 28–30.), utóbbin a főigazgatóval együtt.

Az európai levéltárakat, közgyűjteményeket, felsőoktatási intézményeket tömörítő ICARus projekt a résztvevők digitalizálási tevékenységének és eredményei disszeminációjának nyújt fórumot évente több helyen és alkalommal megrendezett találkozóin. Az ICARUS nemzeti alelnökéként dr. Rácz György képviseli a MOL-t (Zágráb, június 28–30., Bécs, november 23–25.), néhány napig a főigazgató is csatlakozott hozzá.

Még 2009. évi vezetői döntés alapján két munkatárs részt vett a Koreai Nemzeti Levéltár által 2007 óta megrendezett éves levéltári szakkonferencián (Szöul, június 1–6.). Az eredetileg kijelölt kollégák az utolsó pillanatban visszaléptek, de két másik levéltáros (Dékány Szilveszter és Komlósi-Gera Zsófia) vállalták a levéltár képviseletét.

A magyar–oros levéltári vegyesbizottság június 24–25. között Nyizsnij Novgorodban (korábban: Gorkij) tartotta 2010. évi találkozóját. A rendezvényen, valamint a magyar őrrepülés 30. évfordulójára rendezett kiállításon a főigazgató vett részt.

2010-ben is elvégeztük a szlovák–magyar mikrofilmcsere-egyezménnyel járó feladatokat (Pozsony, november 30.), dr. Garadnai Zoltán és Szerényi Ildikó képviselték a levéltárat.

Szatucsek Zoltán részt vett és előadást tartott a szlovéniai levéltárak éves konferenciáján Mariborban (A Trieszt-Maribori Levéltári Intézet éves konferenciáján, március 17–19.).

A Bajor Tartományi Kancellária meghívására a müncheni hospitálási program felújítási lehetőségeiről, valamint aktuális levéltári tapasztalatokról folytatott eszmecsere dr. Margit Ksoll-Marcon bajor főigazgató és Reisz T. Csaba (München, október 11–13.).

A Román Nemzeti Levéltár kezdeményezésére a MOL lett a vezető partnerintézmény a Budapest Főváros Levéltára vezetője által koncepcióvá formált — az erdélyi fond- és állagjegyzék kétnyelvű köteteinek megjelentetését célzó — projektben. Ennek részleteit március 12-én Marosvásárhelyen rögzítették a felek (a MOL főigazgatóján kívül Á. Varga László, BFL főigazgató és Tyekvicska Árpád, a Magyar Levéltárosok Egyesületének elnöke volt a magyar delegációban). A látogatás alkalmával a MOL

főigazgatója március 10-én Kolozsváron a Babes-Bolyai Tudományegyetemen előadást tartott a levéltár tevékenységéről és saját kutatásairól, valamint bemutatkozó látogatást tett az Erdélyi Múzeum-Egyesületnél.

2010-ben a MOL legélénkebb kétoldalú kapcsolata a Horvát Nemzeti Levéltárral alakult ki. A két intézmény vezetője több alkalommal konzultált szakmai kérdésekről, és a fennálló együttműködési szerződés keretében 17 magyar, szlovák, osztrák és horvát gyűjtemény anyagainak felhasználásával emlékkiállítás szerveztek Bogdanich Dániel Imre csillagász születésének 250. évfordulója alkalmából (Zágráb, november 4–14.). Az ünnepélyes megnyitót a horvát kulturális miniszter tartotta, a megnyitón részt vett dr. Gyimesi Endre, levéltári miniszteri biztos is.

Dr. Körmendy Lajos részt vett a Nemzetközi Levéltári Kerekasztal Konferencián (CITRA) Oslóban, szeptember 13–17. között.

Nemzetközi kapcsolataink szintentartása és fejlesztése érdekében a MOL-ban is több külföldi kollégát, delegációt fogadtunk. Vendégül láttuk az iráni ügyvivőt, majd magát a nagykövetet is (április 16., november 9.), a Hadtörténeti Levéltár kérésére lengyel és török levéltári delegációt, kínai és amerikai vendégeket fogadtunk. A lengyel Központi Hadi Levéltár küldöttsége, Dr. Andrzej Wesolowski tudományos igazgatóhelyettes és Dr. Anna Woźna tudományos munkatárs Dr. Bonhardt Attila, a Hadtörténelmi Levéltár és Irattár igazgatója kíséretében tett látogatást a MOL-ban. A delegáció tájékoztatást kapott a MOL őrizetében lévő, 1939–1944 között keletkezett, lengyel menekültügyre vonatkozó iratanyagokról, a Belügyminisztérium és a Külügyminisztérium, továbbá a Magyar Vöröskereszt levéltárában található legfontosabb és legjellemzőbb iratokról. A török delegáció látogatását követően felvettük a török kollégákkal a kapcsolatot, olyan forráskiadványokat kérve tőlük, amelyek egyetlen magyar könyvtárban sem találhatók meg. A köteteket megkaptuk és azt könyvtárunkban a kutatók rendelkezésére bocsátjuk.

Május 31-én Kassa város főpolgármestere, Ing. František Knapík, Jozef Filipko alpolgármester és dr. Jozef Kirst levéltárigazgató kíséretében látogatást tett a BFL-ben és a MOL-ban. A látogatás hivatalos részeként a főpolgármester úr együttműködési megállapodást írt alá Reisz T. Csaba főigazgatóval. A keretszerződés célja, hogy a felek „hozzájáruljanak a tudásalapú társadalom és gazdaság fejlődéséhez, megerősítve a tudomány eredményeinek ismeretén alapuló tájékoztatást, valamint emeljék az intézményeikben folyó szakmai munka színvonalát”. Az együttműködés célja, hogy olyan szervezeti formákat és információs rendszereket alakítsanak ki, amelyek megfelelő keretet biztosítanak a tudományos, illetve a levéltári szakmai kapcsolatok erősítésére, bővítésére. A felek arra is törekednek, hogy a középkori és kora újkori levéltári forrásokat digitalizálják, adatbázisban rögzítsék és interneten keresztül hozzáférhetővé tegyék, és e törekvéseikben egymást szakmai tudásukkal támogassák.

Október 30. Oroszországban a politikai represszió áldozatainak emléknapja, ebből az alkalomból október 29-én a Donszkoj temetőben Bethlen István síremlékét megkoszorúzták és emlékére gyertyát gyújtottak. A MOL az eseményhez kapcsolódva Bethlen Istvánhoz kapcsolódó iratokat ismertetett a honlapján.

A magyar–oros levéltári vegyesbizottság munkatervének megfelelően együttműködési megállapodást írtunk alá a közös gazdaságtörténeti kötet előkészítéséről és megjelentetéséről (november 13.). Ennek alkalmából az orosz vendégek részt vettek az őszi levéltári éjszakán is, ahol az általuk Moszkvában bemutatott űrhajós-kiállítás magyar adaptációját is megtekintették.

XII. Képzés és továbbképzés

A MOL a közalkalmazotti törvény előírásai és a kulturális szakemberek szervezett továbbképzési rendszeréről szóló miniszteri rendelet alapján támogatta munkatársai továbbképzését. Elsősorban a továbbképzési támogatásból 18 fő —angol, német és francia, legalább középfokú nyelvvizsgára felkészítő vagy szintentartó — nyelvtanulását támogattuk oly módon, hogy a nyelvórákat a MOL-ban szerveztük meg és a költségek 50%-át a levéltár vállalta. Több kollégánk magánúton tanul idegen nyelvet.

Egyetemi doktori képzésben már nem vesz részt munkatárs, doktori szigorlatot 5 fő tett, 19 fő még írja doktori munkáját. Kodifikátor szakjogász képesítést 1 fő, angol nyelvtanári diplomát 1 fő szerzett. Informatikus könyvtáros képzésben 1 fő, főiskolai képzésben 1 fő, egyetemi vagy más felsőfokú

restaurátorképzésben 3 fő, igazgatásszervezői egyetemi képzésben 1 fő, segédlevéltáros tanfolyamon 11 fő vett részt.

Klebelsberg Kuno tudományos ösztöndíjjal 2 munkatársunk 1-1 hónapot (Moszkva, Bécs), Collegium Hungaricum ösztöndíjjal 2 munkatársunk 1-2 hónapot töltött külföldi kutatással (Bécs).

A főigazgató a fenntartó kijelölése alapján a részére a kulturális törvényben előírt akkreditált tanfolyamot szeptember–november között a „múzeumi vezetői ismeretek” (Szentendre) akkreditált tanfolyamon sikeresen elvégezte.

XIII. E-Levéltár projekt

Az Elektronikus Levéltár Projektben a MOL-ra háruló feladatok elvégzése és részben koordinálása területén a legnagyobb problémát a beszerzések elhúzódása jelentette. Az EKOP-projektek többszörösen túlbiztosított ellenőrzési mechanizmusa nem következetes, a VÁTI minőségbiztosítása ellentmondó, a szabályok tisztázatlanok és alkalmazásuk esetleges. Előfordult, hogy második körös minőségbiztosításban ugyanazon szervezet az általa első körben jóváhagyott elemeket bírálta. A konzorciumvezető nem minden esetben képes kielégítő tájékoztatást adni az egyes eljárásokról, ennek következtében jelentős erőforrásokat kötött le a 3. támogatás szerződés-módosítás, a MOL első kifizetési kérelme vagy a generálszállítói eljárás újraindítása. A konzorciumi szinten, minőségbiztosító által, jogász által, Váti által több körben jóváhagyott dokumentumok elfogadási rendje irracionálisan megnövelték a projektmenedzsment-feladatokat és a projekt jelentős csúszását eredményezte. A generálszállítói közbeszerzés eredménytelenségét követően a második kiírás a konzorciumvezetőnek az eljárás módját illető álláspontja miatt késett. A MOL 2010 második félévében sokat behozott a lemaradásból, lebonyolítottunk három közbeszerzést és befejeztük a Legfőbb Ügyészségi projektet. A szabályozási és levéltári előkészítési termékek elkészítése ugyanakkor a következő évre húzódik át.

Az elektronikus állományok kezelésében nyilvánvalóbb volt az előrelépés, a tervezettnél jóval több tájékoztatási célú adatbázis migrációja megtörtént, elkészült ezek katalógusa, amit adatokkal is feltöltöttünk. Megkezdtük a digitalizált iratok darabszintű nyilvántartásának elkészítését és további projektekre adtunk be pályázatot.

XIV. Vezetés, ügyvitel

1. A munkarend által megkívánt gyakorisággal megtartottuk a különböző szintű vezetői értekezleteket (főigazgatói: 9, főosztályvezetői: 13), osztályértekezleteket. Sor került az összmunkatársi értekezletre is (3, január 29. június 28., december 13.).
2. A jogszabályi előírásoknak megfelelően biztosítottuk a Levéltári Kollégium működését, amelynek titkári feladatait dr. Balázné Paulovkin Györgyi látta el. Dr. Lakos János vezető szakfelügyelőként, dr. Kisasszony Éva és Katona Klára szakfelügyelőként működtek.
3. Elkészítettük és közreadtuk a levéltárak éves statisztikai adatszolgáltatását és a közlevéltárak éves gyarapodási jegyzékét, vezettük a levéltárak központi nyilvántartását.
4. A központi postázó kifogástalanul ellátta feladatát.
5. Az intézményi belső műhelyek (nyomda és könyvkötészet) biztosították a levéltári anyag rendezéséhez szükséges borítók elkészítését, az iktató- és mutatókönyvek kötését, az oktatási anyagok másolását.
6. A MOL éves ügyiratforgalma 5835 db volt, ami 2,23%-os csökkenést mutat az előző évhez képest (2009: 5968; 2008:6328; 2007: 6431; 2006: 6783; 2005: 7389; 2004: 6714; 2003: 6143).

Budapest, 2011. március 31.

(Reisz T. Csaba)
főigazgató